

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava

Gitta Ostra
LAPSEVANEMATE JA LASTEAIA ÕPETAJATE KOOSTÖÖ LASTEAIA- JA
ERIRÜHMADES KAHE LASTEAIA NÄITEL
bakalaureusetöö

Juhendaja: Tõnu Jürjen (MA psühholoogia)

Tartu 2018

Lapsevanemate ja lasteaia õpetajate koostöö lasteaia- ja erirühmades kahe lasteaia näitel

Resümee

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli uurida, millised on erinevused ja sarnasused koostöös erirühmades ning lasteaiaühmades vanemate ja õpetajate hinnangul. Uurimus viidi läbi kahes Tartu linna lasteaias ning selleks koostati ankeet, milles täitsid 11 rühmapersonali liiget, sh rühmaõpetajad ja rühma õpetaja abid ning 26 lapsevanemat, kelle laps käib erirühmas või lasteaiaühmas. Tulemustest selgus, et suuri erinevusi erirühmade ja lasteaiaühmade vahel ei ole. Uurimusest ilmnnes, et erirühmade lapsevanemad tunnevad, et õpetajad kutsuvad neid rohkem osalema rühma elu planeerimisprotsessi ning õpetajad arvestavad oma töös rohkem lapse eripäradega, kui lasteaiaühmades. Lisaks ilmnese uurimusest, et lasteaiaühmade lapsevanemad suhtlevad oma rühma õpetajaga telefoni või interneti vahendusel rohkem ning õpetajad kasutavad nendega rohkem erinevaid koostöövorme kui erirühmade lapsevanemad. Lapsevanemad soovivad saada oma lapse kohta igapäevast tagasisidet ning on huvitatud koostööst oma lapse rühmaõpetajaga.

Võtmesõnad: Erirühm, lasteaiaühm, koostöö õpetaja või lapsevanemaga

Cooperation between parents and kindergarten teachers in ordinary groups and groups for children with special needs exemplified by two kindergartens

Abstract

The aim of this Bachelor's thesis was to investigate the parents' and kindergarten teachers' evaluations regarding differences in cooperation in ordinary kindergarten groups and groups for children with special needs. The study was carried out in two kindergartens in Tartu on the basis of a questionnaire. The questionnaire was filled out by 11 group team members, including teachers and teacher's assistants, and 26 parents whose children attend either ordinary groups or groups for children with special needs. The results revealed that there are no major differences between ordinary groups and groups for children with special needs. The study indicated that parents of children attending special needs groups feel that teachers engage them more in planning the life of the group and that in special needs groups teachers pay more attention to each child's individual traits in their work. The study also highlighted that parents of ordinary kindergarten groups communicate with teachers more via telephone and e-mail and teachers use more forms of cooperation than with parents of special needs groups. Parents wish

to receive daily feedback concerning their children and are interested in cooperation with their child's group teacher.

Keywords: groups for children with special needs, kindergarten groups, cooperation with teachers or parents

Sisukord

Resümee	2
Abstract	2
Sissejuhatus	5
Erivajadustega lapsed ja alusharidus	6
Erivajaduste liigitamine ja identifitseerimine	7
Erivajadusega laps, vanemad ja lasteaed	9
Lasteaia rühmaliigid	11
Lapsevanemate ja lasteaiaõpetajate vaheline koostöö	13
Lapsevanemate ja õpetajate koostööd soodustavad tegurid	15
Lapsevanemate ja õpetajate koostööd takistavad tegurid	16
Käesoleva uurimuse eesmärk ja uurimusküsimused	17
Metoodika	18
Valim	18
Mõõtevahend	20
Protseduur	21
Tulemused	22
Arutelu	29
Tänu sõnad	35
Autorsuse kinnitus	35
Kasutatud kirjandus	36
Lisad	40
Lisa 1. Neljanda uurimusküsimuse tulemused.	40
Lisa 2. Ankeet rühmapersonalile.	45
Lisa 3. Ankeet lapsevanemale	53

Sissejuhatus

Koolieelse lasteasutuse tööd reguleerivates õigusaktides on sätestatud asutuse ja vanemate koostöö. Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2011) on määratletud, et koostöö peab toimuma nii personali vahel, kui ka personali ja vanemate vahel. Koolieelse lasteasutuse seadusest (2018) ja koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast (2011) leiab, et õpetaja peab pakkuma igale lapsele võrdset haridust olenemata sellest, kas laps on erivajadusega või mitte.

Koostöö lapsevanema ja õpetaja vahel algab tavaliselt enne lapse lasteaeda tulekut. Enne lapse saabumist lasteaeda käib vanem lasteaiaiga tutvumas ning saab informatsiooni õpetajate ja rühma kohta (Kööp, 2017). Koostöö vorme on erinevaid. Näiteks kirjeldavad Häidkind & Palts (s.a), et on kollektiivsed koostöö vormid ehk lasteaia infovoldikud, lahtise uste päevad, koduleht, rühma lapsevanemate koosolekud ja ümarlauad ning on individuaalsed koostöö vormid ehk arenguestlused, tugispetsialistide kõnetunnid.

Palju on räägitud sellest, kui oluline on koostöö ning kuidas, see võib mõjutada lapsi. Näiteks on Häidkind ja Palts (s.a) leidnud, et kui lapsevanem suhtleb õpetajaga kindlalt ning on lasteaia suhtes hästi meelestatud on lapse kohanemine lasteaiaiga kiirem. Lapsevanemad ja lasteaiapersonal loovad koos ühise meeskonna, kus mõlemad pooled vastutavad, et lastele luua arenemiseks ja õppimiseks keskkond, mis toetab laste arengut, kasvu ja õppimist (Almann, 2009).

Lapsevanemate ja õpetajate omavahelise koostöö olulisust on palju uuritud. Kullama (2015) on oma töös välja toonud, et Tartu Ülikoolis on tehtud mitmeid uuringuid, kus on uuritud koostöö erinevatest aspektidest, näiteks on uuritud nii koostööd õpetajate käest, kui ka lapsevanematelt, kuid mõlemad pole ühesse uuringusse koos kaasatud. Koostööd, kui olulist osa lasteaiaast, on kirjeldatud, ka mitmes erinevas raamatus, näiteks „Õppimine ja õpetamine koolieelses eas“, „Õppe- ja kasvatustegevus lasteaiaas“, „Laps ja lasteaed“ ja paljud teised. Uuringute põhjal on leitud, kuidas mõjutab koostöö lapsi ning millised on positiivsed ning negatiivsed mõjud lastele hea koostöö ja kehvema koostöö korral. Almann & Kuusman (1999) on uuringutest leidnud, et lapsevanemad soovivad saada rohkem infot lasteaia toimuvate tegevuste kohta, samuti nii rohkem silmast silma vestlusi lasteaiaõpetajatega kui rohkem ühiseid koosviibimisi.

Fantuzzo, Perry ja Childs (2006) leidsid oma uuringus, et abielus paarid on rohkem valmis ja rahul õpetajaga kontakti loomiseks, kui seda on mitteabielus olevad paarid või üksikvanemad. Kikas, Lerkkanen, Pakarinen ja Poikonen (2016) viisid nii Soomes kui Eestis läbi uuringu, mis käsitles emade usaldust õpetajate vastu. Uuringus osales 618 ema ning 75

õpetajat. Mõlemas riigis jõuti järeldusele, et emad usaldavad õpetajaid, kes kasutavad oma töös lapsest lähtuvat kasvatusviisi. Antud uuring ei käsitle kuidas mõjutab lapsi vanemate ja õpetajate omavaheline läbisaamine, kuid varasemalt on palju rõhutatud, et on oluline, et vanemate ja õpetaja vahel oleks sujuv koostöö. Almann (2009) toob välja, et nagu ka arvukad uurimused on kinnitanud, on perekond ja lasteaed need kaks olulist kasvukeskkonda, millest laps saab tulevaseks eluks vajaliku sotsiaalse kogemuse.

Eelpool nimetatule on koostööd palju uuritud, kuid autorile teada olevalt ei ole uuritud koostööd lasteaiarühmades ja erirühmades koos. Bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada millised on lasteaiarühmade ja erirühmade sarnasused ning kui neid esineb, siis millised on rühmade erinevused. Bakalaureusetöös kasutatakse termineid erirühm, lasteaiarühm, lapsevanem ning rühma personal.

Erivajadustega lapsed ja alusharidus

Erivajadustega lapsed on lapsed, kes erinevad oma eakaaslastest vaimsete, neuromuskulaarsete või kehaliste omaduste, sensoorsete või kommunikatsioonivõimete, sotsiaalse või emotsionaalse käitumise või liitpuute poolest sedavõrd, et vajavad oma maksimaalseks võimalikuks arenguks eripedagoogilist abi (Lindgren & Suter, 1994). Hannell (2017) on välja toonud, et erivajaduste määratlemine on oluline, kuna see läbi saab pakkuda erivajadustega lastele neile sobilikke hariduslike võimalusi ning see aitab ära hoida sildistamise ja diskrimineerimise. Erivajadusega lapsi on tänapäeval umbes 20% laste üldarvust (Veisson, 2008; Kõrgesaar, 2002). Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (2011) § 8 lõige 1 alusel on erivajadusega laps see laps, kelle võimetest, tervises seisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isikuomadustest tingituna on vaja teha lasteaiarühma õppetöös vastavaid muudatusi või kohandusi. Veisson (2008) on väljatoonud, et erivajadustega lastele suunatud abi varieerub vastavalt sellele, kui raske on lapse erivajadus. Erivajadusega lapseks nimetatakse ka andekat last, sest ka tema arenguks on vaja teha muudatusi õppetöös. Andekateks lasteks nimetatakse lapsi, kes oma väljapaistvate võimete tõttu saavutavad teistest lastest tunduvalt paremaid tulemusi (Veisson, 2008). Ka Kõrgesaar (2002) on välja toonud, et andekust saab defineerida väga hea õpi- ehk akadeemilise edukusega. Unt (2005) leiab, et andekuse kujunemisel on kolm komponenti, nendeks on: pärilikkus, keskkond ja miljöö, mis toimivad lapse arengus keerulistes vastastikustes seostes.

Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (2011) järgi on erivajadusega lapse toetamise jaoks vaja luua lasteaias ühtne meeskond, mille tööd juhib lasteaia juhataja. Eestis

on hetkel kasutusel paralleelset nii eri- kui ka sobitusrühmade süsteem (Veisson, 2008).

Veisson (2005; 2008) on avaldanud, et sobitusrühmadesse saab panna lapsi, kellele on kergem erivajaduse aste, raskemate erivajadustega on laps vaja panna erirühma põhjusel, et erirühmas arendatakse lapsi spetsialiste alternatiivsete meetodikate abil, mis on nende arengu huvides mõistlikum. Lapse sobitus- või erirühma panekuks on vaja esitada avaldus kohalikule omavalitsusele, mis reguleerib lasteaedade tööd. Kohaliku omavalitsuse ülesanne on laps panna lasteaeda, mis asub kodu lähedal või kui see pole võimalik, teeb omavalitsus koostööd ka teiste omavalitsustega (Habicht & Kask, 2016). Koolieelse lasteasutuse seaduse (2018) § 14 lõige 3 ja lõige 5 alusel on kohaliku omavalitsuse ülesanne luua erivajadusega lapsele tema arengut soodustav keskkond elukohajärgses omavalituses, sobitusrühma võimaluste puudumisel on omavalitsuse ülesanne luua erirühm või erilasteaed.

Lapse võimete maksimaalse arendamise oluline tegur on, et koostööd teevad kõik lapsega kokku puutuvad spetsialistid, sh õpetajad, perekond, arstid ja kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötaja (Habicht & Kask, 2016). Erivajadusi diagnoositakse meditsiinisüsteemis ning erivajadusi määravad ainult spetsialistid (Häidkind, 2008). Lapse iseseisva tuleviku alus on õigeaegselt märgatud erivajadus ning vajalik abi (Habicht & Kask, 2016). Ilma lapsevanema nõusolekuta ei saa rühmaõpetajad aga lapse arengut toetada nii, nagu laps võiks seda vajada (Häidkind, 2008).

Selleks et õpetajatel oleks lapsi parem jälgida ning nende arengut toetada, on loodud lapse individuaalsuse kaart (Häidkind, 2008). Lapse individuaalsuse kaarti (LIK) ei ole koolieelses lasteasutuses kohustuslik täita, kuid see aitab märgata lapse individuaalsusi ning olemasolul ka erivajadusi (Häidkind, 2008). See kaart on abiks õpetajatele lapse arengu süsteemaatiliseks jälgimiseks. Kaardi alusel saab korraldada koostööd lapsevanemate ja spetsialistidega, õpetaja ülesanne on seda kaarti täita kord aastas ning soovituslikult sügisel (Häidkind, 2008). Kui on vajadus koostada lapsele individuaalsuse kaarti, on selleks vaja lapsevanema nõusolekut. Lisaks koostatakse erinevate osapoolte koostöös lapse individuaalne arenduskava (IAK) (Habicht & Kask, 2016). Erivajadusega lapse õpetamisel on oluline lasteaia ning kodu koostöö. Ainult aktiivses koostöös ja ühiselt lähtekohalt suudavad kodu ja lasteaed luua tingimused, kus kavandatud tegevused ka soovitud tulemusi annavad (Almann, 2009).

Erivajaduste liigitamine ja identifitseerimine

Erivajadusi on palju ja erinevaid ning nende liigitamiseks on vaja teada last ümbritsevat keskkonda. Erivajadusega lapse abistamiseks ei piisa ainult arstide poolt diagnoosituga, vaid

lapse abistamiseks on vaja teada teda ümbritsevat keskkonda, lapse arengulisi võimeid ning lisaks tuleb tähelepanu pöörata täiskasvanute vahelisele koostööle (Häidkind & Kuusik, 2009). Häidkind & Kuusik (2009) on välja toonud, et erivajadusi liigitakse laialdasemalt arengulisteks erivajadusteks ja hariduslikeks erivajadusteks. Arenguline erivajadus on see, mis ilmneb lapsel enne kooliiga, hariduslikeks erivajadusteks nimetatakse erivajadusi, mis ilmnevad lapsel koolieas (Kõrgesaar, 2002; Häidkind, 2008; Häidkind & Kuusik, 2009). Kõrgesaar (2002) on öelnud, et sõltuvalt tekkepõhjustest ja eripäradest on laste arengulisteks erivajaduste määramise aluseks kuulmis-, kõne-, keha-, nägemis- ja intellektipuuded, spetsiifilised arenguhäired, emotsionaalsed ja käitumishäired ning andekus. Erivajadus võib olla märgatav kohe lapse sündimise hetkel (kehaline puue), kuid erivajadus võib ilmneda ka mõne aasta jooksul (Bowe, 2004). Erivajadus võib ilmneda lapsel juba enne sündi või vahetult pärast sündimist, esmasteks erivajaduste märkajad on lapsevanemad ja meditsiinitöötajad. Kui lapse erivajadus ei ole ilmnenu enne koolieelsesse lasteasutusse minekut, on järgmised märkajad lasteaiaõpetajad, kes jälgivad lapse arengut ning vajadusel pöörduvad lapsevanemate poole (Häidkind & Kuusik, 2009). Erivajadusi liigitades saab lapsele pakkuda sellist toetust, nagu laps enda arenguks vajab. Tänapäeval mõistetakse erivajadustena väga laia spetsiifiliste vajaduste ringi (Häidkind, 2008). Mõnikord erinevad õppijad oma võimetelt, taustalt ja isiksuseomaduselt sedavõrd, et nende õppimisvajadusi on raske rahuldada harjumuslikus õpikeskkonnas (Häidkind & Kuusik, 2009).

Palts (2013) on öelnud, et erivajaduste identifitseerimine tähendab erivajaduste kindlaks tegemist ehk protsessi lapse arenguerinevuste märkamisest sekkumise kavandamiseni. Dhuey & Lipscomb (2010) on leidnud, et erivajaduse identifitseerimine on kaheastmeline protsess, esiteks märgatakse lapse erivajadust õpetaja või lapsevanema poolt ning laps saadetakse erivajaduse hindamisele, teiseks toimub hindamine kas lapsele määrata erivajadus või mitte. Tihti võib juhtuda, et lapsevanemad ei märka lapse erivajadust või ei soovi sellele tähelepanu pöörata, see tõttu on oluline, et erivajaduse identifitseerimiseks kasutatakse vastavat spetsialisti. Kõige rohkem diagnoositakse erivajadusi lapse esimestel hariduse aastatel (Dhuey & Lipscomb, 2010). Häidkind & Kuusik (2009) on öelnud, et tähelepanu tuleb pöörata lapse toimetulekule ja tema teadmistele, lapse oskused peavad olema vastavuses tema vanusega. Üldine rahvusvaheliselt tunnustatud põhimõte on leida üles ning sõnastada lapse erivajadused võimalikult vara, sest siis saab ka abi otsida ja pakkuda vajalikke tugiteenuseid ja -vahendeid võimalikult varakult (Häidkind, 2008).

Lapse erivajaduste identifitseerimine on äärmiselt keerukas protsess, sest arvestada tuleb nii keskkonna mõju kui ka võimalustega, need võivad olla aga piiratud. Keskkond võib

tugevalt mõjutada lapse arengut ning seetõttu võib lapsel olla hoopis arengust mahajäämus, mitte erivajadus. Erivajadust diagnoosides tuleb arvestada erinevate faktoritega, et mitte panna lapsele vale diagnoosi. Erivajadusi diagnoositakse peamiselt meditsiinisüsteemis, lapse olemasolevaid oskusi ja keskkonna võimalusi hindavad täpsemalt psühholoogid ja õpetajad, hädavajalik on aga koostöö kõikide lapsega tegelevate täiskasvanute vahel (Häidkind, 2008).

Erivajadusega laps, vanemad ja lasteaid

Lapsevanemad ja lasteaiapersonal moodustavad ühise meeskonna, kus mõlemad pooled vastutavad, et lastele luua arenemiseks ja õppimiseks keskkond, mis toetab laste arengut, kasvu ja õppimist (Almann, 2009). Perekondi on erinevaid, on peresid, kus on mõlemad vanemad, ja on peresid, kus on üksikvanem, või näiteks lahus elavad vanemad, kes panustavad aga siiski mõlemad lapse arengusse. Kui me aktsepteerime erinevaid perekondi ja perekonna liikmeid, on sellel suur mõju lapse arengule (Wall, 2006). Barnes (1995), on välja pakkunud viis erinevat perekonna struktuuri (Barnes, 1995, Wall, 2006 kaudu):

- abielus (ingl k *conjugal nuclear*) - kaks vastassoost abielus inimest, kes elavad koos lastega;
- vabaabielus (ingl k *non-conjugal nuclear*) – kaks vastassoost inimest, kes ei ole abielus aga elavad koos lastega;
- üksikvanem (ingl k *lone parent*) – üldjuhul surma või lahutuse käigus lahku läinud vanem;
- uuesti suhtes vanem (ingl k *reconstituted*) – kui üks üksikvanem on uues suhtes teise üksikvanemaga või teise partneriga.
- laiendatud perekond (ingl k *extended*) – kui koos elab rohkem kui üks generatsioon.

Fantuzzo, Perry ja Childs (2006) leidsid oma uuringus, et abielus paarid on rohkem valmis ja rahul õpetajaga kontakti loomiseks, kui seda on mitteabielus olevad paarid või üksikvanemad. Nad leidsid, et üksikvanemad ei ole nii avatud, kuna vastutus lapse hariduse eest on ainult nende õlgadel, abielus olevad inimesed saavad seda aga jagada kahe inimese vahel. Üksikvanemad võivad tunda, et õpetajad ootavad neilt liiga palju ning seetõttu on üksikvanematel keerulisem (Fantuzzo, Perry & Childs, 2006). See eest Strawhun, Olson, Kane & Peterson (2014) leidsid, et vanemlik kaasatus oli suurem üksikvanemate puhul.

On oluline toetada vanemaid, kellel on erivajadusega laps. Wall (2006) on välja toonud neli võimalust, kuidas lapsevanemad lapse arengut toetada saavad: 1) pakkuda turvalist ja ohutut keskkonda, kus laps saab kasvada ja areneda; 2) anda edasi oma kultuuri,

näiteks kuidas me käitume, meie ajalugu, keel; 3) jagada norme ja väärtusi; 4) jagada pereväärtusi. Aidata lapsevanematel mõista, kui oluline on vanema suhe oma lapsega ning kui palju mõjutab see last ning tema arengut, on õpetajate töö (Cook, Klein & Tessier, 2007). Peresid on erinevaid, mõned vajavad rohkem abi, mõned vähem, mõned pered ootavad lasteaialt tuge, kuidas edasi minna ning kuidas oma erivajadusega lapsega käituda ja tema eest hoolitseda (Daniels & Stafford, 1999). Beckman, Frank ja Newcomb on leidnud (1996, viidatud Daniels & Stafford, 1999j), et vanematega tugeva suhte loomiseks on õpetajal vaja kolme omadust: 1) lugupidamine; 2) negatiivse hinnanguta suhtumine; 3) empaatiavõime. Almann (2009) on välja toonud, millised on euroopalikud põhimõtted koostöös lapsevanematega:

- 1) laste vanemaid nähakse aktiivsete koostööpartneritena;
- 2) professionaalsus lasteaias on perekeskne;
- 3) lasteaia töötajad väärtustavad lapsevanemate kogemust ja asjatundlikkust.

Lisaks on Almann (2009) toonud välja partnerluse põhitõed koostöös lapsevanematega:

- 1) dialoog eeldab koos mõtlemist ning teise poole arvamuste ärakuulamist - selle tulemusena jõutakse lõppseisukohani;
- 2) kuulamine – partneriga luuakse suhe ning väljendatakse teadet vastu võttes huvi ja usalduslikkust;
- 3) usaldus tagatakse erialase kompetentsusega, mis eeldab lapsevanemate kasvatuspõhimõtete tundmist;
- 4) austus ja lugupidamine - väljenduvad teise arvamuse ja erinevuste mõistmises;
- 5) avatus suhtlemisel – räägitakse mõlema poole ootustest, lootustest, muredest, hirmudest ja eelarvamustest;
- 6) konfidentsiaalsuse tagamine.

Almanni ja Kuusmani (1999) läbi viidud uuring kinnitab, et lapsevanemad soovivad saada rohkem infot lasteaias toimuvate tegevuste kohta, samuti nii rohkem silmast silma vestlusi lasteaiaõpetajatega kui ka rohkem ühiseid koosviibimisi. Vanemad ootavad, et õpetaja oleks osavõtlik, usalduslik ja aktiivne, samuti ootavad nad õpetajalt igal õhtul väikest paarisõnalist tagasisidet oma lapse kohta. Mathieson (2007) on välja toonud, et kõige raskem vestlus õpetajal lapsevanemaga on aga kahtlemata vestlus, kus õpetaja, olles oma professionaalse silmaga märganud lapse käitumises või arengus midagi ebatavalist ja murettekitavat, peab sellest vestlema vanemaga, eriti, kui vanem ei näe asju niisamuti.

Lasteaia rühmaliigid

Lasteaiarühmade suurus ning see, millised rühmad lasteaias üldse on, sõltub paljustki sellest, mis liiki ja milliste eripäradega on lasteaed. Rühmi võib olla lasteaedades erinevaid.

Lähtuvalt koolieelse lasteasutuse seadusest (2018) on lasteasutuse liigid lastesõim, lasteaed ja erilasteaed. Lasteaia eripäraks loetakse lasteaia ajalugu ning millist õppe- ja kasvatustegevuse metoodikat seal kasutatakse. Metoodikaks võib olla näiteks waldorfpedagoogika, Hea Algu, Montessori pedagoogika, Reggio Emilia. Eripära all võib käsitleda ka piirkonna mõju lasteasutusele (nt millised on laste ja perede vajadused antud teeninduspiirkonnas) või lasteasutuse asukohast tulenevaid erisusi (nt kesklinna, mere või metsa lähedus).

Lasteaia rühmaliigid võivad olla lasteaiarühm, sobitusrühm, erirühm, sõimerühm, liitrühm, tasandusrühm, kehapuudega laste rühm, nägemispuudega laste rühm, kuulmispuudega laste rühm, arendusrühm ja liitpuudega laste rühm. Sobitus- või erirühmade avamise üle otsustab linna- või vallavalitsus. Selleks et rühma saaks avada, on vaja esmalt lasteaiajuhataja ettepanekut; selleks et laps saaks rühma, on vaja nii lapsevanema avaldust kui ka koolivälise nõustamismeeskonna (koolieelse lasteasutuse seadus, 2018) otsust (Raudsepp-Alt, 2007).

Järgnev lasteaia rühmade liigitamine põhineb Tiirmaa, L. (2007) raamatul „Erivajadustega lapse ja noore toetamise võimalusi hariduse omandamisel“.

Sobitusrühm on rühm, kuhu on kaasatud 1-3 erivajadustega last, neil lastel võib olla kehaline, kõne-, meele- või vaimupuue, psüühikahäire või on laps autistlik. Sobitusrühmas on laste arv kolm korda väiksem kui lasteaiarühmades. Selle rühma suurus oleneb ka sellest, mitu last on erivajadustega ning nende puude raskusastmest. Sobitusrühmas töötab tavapärane personal, erivajadustega lastele koostatakse individuaalne arengukava (IAK). Lähtudes koolieelse lasteasutuse seadusest (2018) § 7 punkt 3 järgi on sobitusrühmas laste piirarv väiksem, kuna üks erivajadusega laps täidab kolm kohta.

Tasandusrühmas käivad lapsed, kellel on hääldus- ja fonatsioonipuuded, süsteemsed kõnepuuded, näiteks alaalia, afaasia või teised kõnepuuded, mis võivad olla tingitud kuulmispuudest või psüühikahäirest, ning segatüüpi spetsiifilised arenguhäired.

Tasandusrühmas käib tavaliselt maksimaalselt 12 last ning lisaks tavapärasele personalile on rühmas tööl ka logopeed. Kui last hakata suunama tasandusrühma, tuleb tema kõneprobleemis täiesti kindel olla, sest näiteks alla nelja-aastasele võib olla tasandusrühmas õppimine kahjulik, kuna seal ei koge/kuule laps tavapärast kõnearengut. Kui laps saab

regulaarset kõneravi näiteks kaks korda nädalas, oleks hea, kui see toimuks lasteaiarühma tingimustes.

Kehapuudega laste rühmas on lapsed, kellel on kas kesk- ja perifeerse närvisüsteemi haigused, liigesehaigused (artropaatia), seljahaigused (dorsopaatia), luu- ja kõhrehaigused, pehmete kudede haigused, erinevad kaasasündinud vääraendid, deformatsioonid, kromosoomianomaaliad või ka traumast põhjustatud tugi- ja liikumisaparaadi patoloogiad. Sarnaselt tasandusrühmale on ka selles rühmas maksimaalselt 12 last, kõneravivajaduse puhul peab aga rühmas iga kümne lapse kohta olema ka logopeed. Kehapuudega laste rühm on põhiliselt mõeldud lastele, kellel on tõsised kehalised probleemid. Lapsed, kellel on ortopeedilised probleemid võiksid siiski käia lasteaiarühmas ning saada lisaks vajalikku ravi (massaž, ravivõimlemine, veeprotseduurid). Selline ravi peaks toimuma meditsiiniuasutuses.

Nägemispuudega laste rühmas käivad lapsed, kellel võib olla mõõdukas või raske vaegnägemine, väljendunud vaegnägemine või pimedus, vaatevälja ahenemine, nägemispuuet põhjustav teiste nägemisfunktsioonide kahjustus. Sellises rühmas käib maksimaalselt kümme last ning lisaks õpetajatele on rühmas ka eripedagoog.

Kuulmispuudega laste rühmas võivad käia lapsed, kellel on kuulmispuue: hiliskurdistunud lapsed, kelle kõne on osaliselt säilinud, kurdid lapsed ja kuulmispuudega lapsed, kellel lisaks võib esineda kerge vaimu- või nägemispuue.

Arendusrühmas käivad erineva raskusastmega vaimse alaarenguga lapsed, kuid kuna siin on koolieelses eas raske täpset diagnoosi panna ning et üldjuhul kaasnevad vaimse alaarenguga ka teised puuded, on rühmas peamiselt mõõduka vaimupuudega lapsed. Rühmas käib seitse last ning lisaks õpetajatele töötab seal ka poole kohaga eripedagoog ning 0,2 kohaga logopeed.

Liitpuudega laste rühmas on lapsed, kes on kas pimekurdid, kuulmispuudega või nägemispuudega või kehapuudega, millega kaasneb vaimne alaareng. Liitpuudega laste rühmas käib korraga neli last ning lisaks õpetajatele on tööl poole kohaga eripedagoog ning 0,2 koormusega logopeed.

Millisesse rühma laps läheb, otsustab lapsevanem, kuid otsuse tegemisel toetavad teda spetsialistid. Sobitus- ning erirühmades töötavatele õpetajatele on sätestatud teistsugused kvalifikatsiooninõuded. Õpetaja, kes töötab sobitus- või erirühmas, peab olema kas eripedagoogilise haridusega või läbinud nii koolieelse lasteasutuse õpetaja õppekava kui 320-tunnise eripedagoogilise täiendkoolituse.

Lisaks erivajadustega laste rühmadele on lasteaias ka lasteaiarühmad. Lasteaiarühmadena käsitletakse nii vanuse järgi komplekteeritud rühmi (sõime- ja

aiarühmad) kui ka liitrühmi, kus käivad erinevas vanuses lapsed (Häidkind & Kuusik, 2009). Sõimerühmas käivad lapsed kuni kolmanda eluaastani. Sõimerühmas võib koolieelse lasteasutuse seaduse (2018) järgi olla kuni 14 last vanuses poolteist kuni kolm eluaastat. Eriti sõimerühmades, aga ka hiljem võib juhtuda, et rühmas on laps, kelle puhul õpetajal tekib tasapisi kahtlus, et tegemist on erivajadusega lapsega (Häidkind & Kuusik, 2009).

Lasteaiarühmas on ühevanused lapsed, kellel kas puuduvad või on mittehäiriv puue. Lasteaiarühma tingimused on kohandatavad ka andekatele ja muukeelsetele lastele (Häidkind & Kuusik, 2009). Lasteaiarühmas on piiravuks 14-20 last, kuid see oleneb ka sellest, kuidas lasteaed on rühma suurused sätestanud. Liitrühmas käivad erivanusega lapsed. Tavaliselt on liitrühmas lapsed vanuses neli kuni seitse eluaastat ning personalina on tööl tavapärane meeskond. Liitrühmas ei käi erivajadusega lapsed, väljaarvatud juhul, kui erivajadus ei ole raske ning see ei sega õppetööd. Eelkõige on liitrühmad loodud eakohaselt arenevatele lastele (Häidkind & Kuusik, 2009).

Lapsevanemate ja lasteaiaõpetajate vaheline koostöö

Koostöö õpetajate ja lapsevanemate vahel on oluline. Koolieelse lasteasutuse seadus (2018) sätestab, et lasteasutuse ülesanne on teha vanematega koostööd, et seeläbi aidata lastele luua soodsat arengukeskkonda. Õun ja Suur (2009) on öelnud, et vanemate ja personali vaheline koostöö saab alguse hetkest, mil vanemad astuvad lasteaia uksest sisse. Esmane kohtumine lasteaia personali ja vanemate vahel on erakordselt tähtis, sest see paneb aluse edasisele koostööle, millest omakorda oleneb, kuivõrd hakkavad lapsevanemad usaldama ja hindama rühma personali (Mänd, 2003). Lapsevanemate kui ka üldsuse ootused lasteaiale on aastatega muutunud kõrgemateks (Almann, 2000). Lasteaia ja kodu koostöö eelduseks on, et lapse arengut toetatakse igakülgsest nii lasteaias, kui ka kodus ning, et laps tunneb ennast lasteaia keskkonnas turvaliselt (Õun & Suur, 2009).

Suhtlemine rühma personali ja lapsevanemate vahel ei tähenda, et vanemad teevad õpetajatega koostööd. Westergård ja Galloway (2010) on välja toonud, et koostöö aluseks on, et lapsevanemad panustavad koostöösse aktiivselt. Lapsevanemad panustavad aktiivselt, kui nende algatusel toimuvad rühmas tegevused. Tiko ja Almann (2006) on öelnud, et koostööst osapoolte vahel saab rääkida, siis kui osapooled teevad midagi ühiselt. Tihti nimetatakse lapsevanemate ja õpetajate suhtlust kaasamiseks, siiski on enamasti tegemist vaid vanemate informeerimisega (Epstein, 1986). Õpetajatel on tugev arvamus seoses vanemate kaasamisega, paljud õpetajad leiavad, et nad on tõhusad ainult siis, kui annavad vanematele

ülesandeid koduseks õppimiseks, see eest paljud teised leiavad, et nende tööalane staatus on ohus, kui nad annavad vanematele ülesandeid, mida lapsega kodus teha (Epstein, 1986).

Epstein (1986) on välja toonud, et vanematel ja õpetajatel peaksid olema samad ühised eesmärgid laste arengule ning need täituvad, kui mõlemad osapooled töötavad koos. Koostöö lasteasutuse ja lapsevanemate vahel peaks olema sõbralik, kooskõlastatud, vastastikkuse austusega ning üksteisega arvestav, sest selline koostöö pakub parimaid võimalusi iga üksiku lapse arengu ja kasvu soodustamiseks ning lapse kasvamiseks isiksuseks (Mänd, 2003). Strawhun, Olson, Kane & Peterson (2014) on leidnud, et vanemate osalemine on kõige kasulikum lasteaias lastele. Samas on oluline, et lapsevanemad panustaksid lapse haridustesse igal ajal, et toetada nende arengulist teekond (Strawhun, Olson, Kane & Peterson, 2014). Veisson (2005) on öelnud, et kodu on lapse arengu oluline toetaja ning seetõttu on lasteaias õpetajate koostöö vanematega äärmiselt oluline.

Koostöö pere ja õpetajate vahel ei teki iseenesest. Oluline on lasteasutuse poolne kannatlikkus, pühendumus ning personali teadmised viisidest ja võtetest, kuidas perekonnaga häid suhteid luua (Tiko & Almann, 2006). Eduka koostöö eeldus on mõlema osapoole ühised arusaamad lapse arengu toetamise võimalustest ning vastastikustest ootustest (Õun & Suur, 2009). Et neid täita, on tähtis omavaheline pidev infovahetus. Ozcinari ja Ekizoglu (2013) sõnul on selleks oluline, et õpetajad näitavad välja positiivseid hoiakuid vanemate suhtes, pööramata tähelepanu nende vanuselisele, soolisest, rassilistest või muudest iseärasusest. Barnard (2004) täheldas, et lapsevanemad on meelsamini nõus lasteaiaga koostööle, kui õpetajad on suutnud luua sobiliku õhkkonna ehk vanemad tunnevad, et nad on osa lasteaiast ning sinna oodatud. Oma uurimuses leidsid Sandberg ja Vuorinen (2008), et koostöö lapsevanemate ja õpetajate vahel lähtub peamiselt lapsest. Lapsevanemad soovivad õpetajaga teha rohkem koostööd nooremate laste puhul (Epstein, 1986; Sandberg ja Vuorinen, 2008). Siiski rõhutab Almann (2009), et edu ka koostöö eelduseks on suhtlemine. Suhtlemisviise vanematega on erinevaid. Rimm-Kaufman ja Pianta (2005) on näiteks liigitanud suhtlemise põhiliseks ja juhuslikuks. Nad toovad välja, et individuaalsed vestlused, vestlused laste toomisel ja koju viimisel, teadete saatmised koju, vestlused telefoni teel ning lasteaias ühisüritused on põhilised suhtlused. Ja juhuslikud on õpetajate edastatavad info ja teated, mida edastatakse vanematele korraga, mitte ühekaupa. Lisaks võib põhiliste suhtlusviiside alla liigitada ka lapsevanemate nõustamise ja ühise probleemide lahendamise (Veisson, 2005), kodukülastused (Epstein, 1986), arenguvestlused (Tiko & Almann, 2006). Juhuslikke suhtlusviiside alla liigituvad veel avatud uste päevad (Veisson, 2005) ja blogi (Ozcinar & Ekizoglu, 2013).

Lapsevanemate ja õpetajate koostööd soodustavad tegurid

Lapsevanemate ja õpetajate koostöö on oluline, et lastele pakkuda arengut toetavat ja soodustavat keskkonda (Almann, 2009). Õun & Suur (2009) on täheldanud, et võtmeisik koostöö arendamisel on õpetaja, kellele kätte vanem oma lapse usaldab. Selleks, et koostöö mõlema osapoole vahel toimib, on vaja mõlema osapoole avatust. Seitsinger, Felner, Brand & Burns (2008) on välja toonud, et mida rohkem õpetajad kutsuvad lapsevanemaid koostööle, seda suurem on tõenäosus, et vanemad tulevad kaasa sellega, mida lasteaed neile pakub. Almann (2009) rõhutab, et õpetajal peab olema lapse perekonna suhtes positiivne hoiak ning õpetaja peab lapsevanemat võtma kui võrdset partnerit. Koostöö vanematega toimib juhul, kui kogu rühma meeskond arvestab vanemate soove ja arvamusi ning suhtleb nendega mõistavalt ning usalduslikult (Almann, 2009). Õpetaja üks ülesanne on tekitada lapsevanemates tunne, et nad on oodatud osalema lasteaia töös (Galindo & Sheldon, 2012). Westergård ja Galloway (2010) leidsid, et õpetaja muutub lapsevanemate silmis kompetentsemaks siis, kui probleemi ilmnemisel õpetaja suhtlemise algatab. Õun & Suur (2009) on välja toonud, et mõningasi probleeme annaks perede ja lasteaia vahel ennetada, kui toimiks tõhusam teabevahetus ning aegsasti üksteise ootuste läbiarutamine. Oluliselt soodustab koostööd koostöövormide rohkus. Sandberg & Vuorinen (2008) on väljatoonud, et vanemat on lasteasutusega rohkem seotud, kui lasteasutus või õpetajad võimaldavad vanematele erinevaid koostöövorme. Õun & Suur (2009) on välja toonud, et koostöö määravaks asjaoluks on poolte omavaheline suhtlus. Tähtsal kohal on individuaalsed vestlused ning igapäevased lühikesed vestlused, mille käigus antakse lapsevanemale tagasisidet tema lapse arengu kohta (Õun & Suur, 2009). Ozcinar & Ekizoglu (2013) on välja toonud, et koostöövormide alla käivad ka erinevad küsitlused, brošüürid, vestlused vanematega telefoni teel, infolehed stendil (Õun & Suur, 2009), koduvisiidi ning ettepanekute kastid, siiski on nemad välja toonud, et sellised viisid on ebaefektiivsed. Ent on palju vanemaid kellele ehk just sellised viisid sobiksidki. Palju vanemad ei julge oma arvamust avaldada isikuliselt ning erinevad anonüümsust pakkuvad vormid oleksid nendele vanematele sobilikumad.

Koduvisiidid on Eestis nüüdseks unustatud võimalus, kuid paljudes riikides tehakse neid siiani. Almann (2009) toob välja, et kodukülastusi võiks soovitada koostöö alustamiseks enam, sest kodu on lapsevanemale turvaline keskkond, kus ta suhtleb avatumalt ning õpetajal on kergem anda nõu. Lin & Bates (2010) on leidnud, et kodukülastused muudavad õpetaja suhtumist peresse positiivsemaks ning õpetajal on suurem soov lapsevanemaid kaasata rühma

tegevustesse. Lisaks on Almann (2009) toonud välja, et kodustes tingimustes võivad paremini esile kerkida vanemate mured. Ozcinar & Ekizoglu (2013) on täheldanud, et tähelepanu peaks pöörama ka vanematele kelle töögraafik ei võimalda neil suhelda õpetajatega. Nende vanemate jaoks on oluline arenev veebimaailm, kus lasteaiaga suhtlemiseks on loodud erinevaid keskkondi, nt e-kirjad, blogid, e-lasteaed. Kui õpetajate ja vanemate vahel on usaldus, heasoovilikus, lugupidamine ja üksteisemõistmine, on lapsevanemad aktiivsemad ning innustunud osalema lasteai üritustel ning panustama rühma õppe- ja kasvatus tegevuste korraldamisse (Õun & Suur, 2009).

Lapsevanemate ja õpetajate koostööd takistavad tegurid

Üks olulisemaid koostööd takistavaid tegureid võib olla õpetajate negatiivne hoiak lapsevanematesse. Ozcinar & Ekizoglu (2013) on täheldanud, et õpetajate negatiivne hoiak lapsevanematesse on takistus hea koostöö loomisel. Lisaks on leitud, et lapsevanemate ja õpetajate erinev keeleline-kultuuriline taust on koostöös takistavaks teguriks (Ozcinar & Ekizoglu, 2013; Sandberg & Vuorinen, 2008). Keeleliselt võib probleemiks osutuda see, kui üks osapooltest suhtleb muus keeles kui oma emakeel. Seda seetõttu, et võõrkeeles rääkides võivad enda mõtete väljendamisel tekkida raskused, samas, kui ühe osapoolte jaoks suhtleb teine osapool tema jaoks võõrkeeles, võivad probleemida tekkida mõistmisel. Selle tulemusel välditakse omavahelist suhtlemist. On leitud, et takistavaks teguriks on ka see, kui õpetajal puuduvad vajalikud teadmised koostööst (Fantuzzo, McWayne, Perry & Childs, 2004; Ozcinar & Ekizoglu, 2013). Cantin, Plante, Coutu & Branson (2012) leidsid, et probleemiks võib saada ka õpetajate vähene tööstaaž. Kui algajal õpetajal puuduvad teadmised ja kogemused, kuidas vanematega luua edukat koostöösuhet, siis ta võib hoiduda vanematega suhtlemisest, mis seejärel tekitab vanemates usaldamatust.

Lisaks on takistav tegur ajapuudus. Ajapuudus võib olla nii õpetajatel, kui ka lapsevanematel (Ozcinar & Ekizoglu, 2013; Sandberg & Vuorinen, 2008) ning erinevad arusaamad lapsevanemate rollist (Fantuzzo et al., 2004). Ozcinar & Ekizoglu (2013) leidsid, et oluline takistav tegur võib olla ka lapsevanema sugu. Nemed leidsid, et emad on rohkem koostööaltid, kui isad. Rimm-Kaufman ja Pianta (2005) leidsid, et üheks takistavaks teguriks võib olla üksikvanemlus, kuna neil on vähem aega õpetajaga suhtlemiseks. Samas leidsid Strawhun, Olson, Kane & Peterson (2014), et just üksikvanem on rohkem huvitatud õpetajaga koostööst. Lisaks leidsid Rimm-Kaufman ja Pianta (2005), et koostööd võib takistada lapsevanema sotsiaalmajanduslik taust ning, et lapsevanemal ei ole lihtne liikuda

kodu/töö ja lasteasutuse vahet. Mis tähendab, et lapsevanem kiirustab töölt näiteks bussi peale, et jõuda lasteaeda ning kindlal ajal väljub lasteaia lähedusest buss koju. Lisaks kõigele eelmainitule on täheldatud, et takistavateks teguriteks võivad olla veel väikelapse olemasolu peres, vanuri hooldamine, erivajadusega pereliikme hooldamine (Hoover-Dempsey, Walker, Jones & Reed, 2002) ning lapsevanemate hirm, et nad ei ole piisavalt haritud, et kaasa rääkida õppetöö korraldamises (Rimm-Kaufman & Pianta, 2005). Ozcinar ja Ekizoglu (2013) toovad välja, et lisaks võivad olla vanematele negatiivsed hoiakud lasteasutusse. Koostööd takistavaid tegureid on palju, kuid neid saab muuta. Seetõttu on oluline, et esmakohtumisel lapsevanemaga õpetaja annab vanemale teada millised on tema ootused koostööle, kuulab ära teise poole ning teavitab vanemat, millisena näeb tema enda rolli õpetajana (Almann, 2009) Kui õpetaja jätab esimesel kohtumisel vanemale tunde, et ta on lasteaeda oodatud, on see hea koostöö alus ja algus(Almann, 2009).

Käesoleva uurimuse eesmärk ja uurimusküsimused

Antud bakalaureusetöö uurimusprobleem tuleneb töö teoreetilisest osast. Koostööd on varasemalt palju uuritud lasteaiaõpetajate või vanemate seisukohast, kuid varasemalt pole tehtud uuringut, kus võrreldakse koostööd erirühmade ja lasteaiarühmade vahel, seetõttu leiab autor, et on oluline uurida millised erinevused või sarnasused esinevad koostöös erirühmade ja tavarühmade vahel. Tartu Ülikoolis on üks bakalaureuse töö, mis on koostatud 2015. aastal, kus uuriti lapsevanemate ja õpetajate koostööd Saare maakonnas.

Lapsele ei saa pakkuda vajalikku haridust, kui tingimusi ei kohaldata nii, et igal lapsel on hea õppida ja tegutseda. Üheks võimaluseks aidata lapsel paremini kohanduda ja toime tulla on vanemate ja õpetajate koostöö. Mida olulisemaks mõlemad osapooled koostööd peavad, seda rohkem jagavad nad üksteisele informatsiooni ja seda teadlikumad on nad lapse vajadustest. Töö eesmärgiks on uurida, millised erinevused ja sarnasused on koostöös erirühmades ning lasteaiarühmade vanemate ja õpetajate hinnangul. Uurimuse eesmärgi saavutamiseks koostas autor järgnevad uurimisküsimused:

- Milline on lasteaias erinevate osapoolte hinnang koostööle?
- Millised on vanemate ja õpetajate arvates koostööd takistavad ja soodustavad tegurid?
- Millised koostöö viisid (arenguvestlused, koosolekud) on vanemate ja õpetajate arvates kõige efektiivsemad?
- Millised on sarnasused ja erinevused koostöös erirühmades ja lasteaiarühmades vanemate hinnangul?

Metoodika

Valim

Uurimuses osales kaks Tartu linna lasteaeda. Uurimusest võtsid osa mõlemast lasteaiast üks erirühm ning üks lasteaiarühm. Töös on kasutatud ettekavatsetud valimit. Uurimuses osalemise palve saadeti nelja erinevasse lasteaeda, millest kaks osalesid uurimuses. Palve saadeti lasteaedadesse, kus on erirühmad ja lasteaiarühmad. Uurimuse mõõtevahendiks oli küsimustik, mis jagati laiali kõigi nelja rühma õpetajatele, õpetaja abidele ning rühma lapsevanematele. Ühe lapse kohta vastas küsimustikule üks vanem. Kokku jagati 73 küsitlus-ankeeti, millest 61 ankeeti oli lapsevanematele ja 12 ankeeti oli rühma personalile.

Uurimuse valimiks kujunes 37 inimesest, kes vastasid küsitlusele. 11 täidetud küsimustiku on rühma personalilt ning 26 täidetud küsimustiku täitsid lapsevanemad, kelle laps käib erirühmas või lasteaiarühmas. Personali poolelt vastanutest olid kõik naissoost, nende keskmine vanus oli 55,2 eluaastat ning nende keskmine tööstaaž oli 25,7 aastat. Personali omandatud kõrgem haridus oli kõrgharidus (vt tabel 1).

Tabel 1. *Personali taustaandmete kirjeldus.*

	Personal (n=11)
Vanus:	
31-40 aastat	2
41-50 aastat	0
51-60 aastat	4
61-70 aastat	4
Vastus puudub	1
Kokku:	11
Sugu:	
Mees	0
Naine	11
Kokku:	11
Haridustase:	
Keskharidus	1
Kesk-eriharidus	2
Kõrgharidus(bakalaureus)	6

Kõrgharidus(magister)	1
Vastus puudub	1
Kokku:	11
Tööstaaž:	
0-10 aastat	2
11-20 aastat	3
21-30 aastat	0
31-40 aastat	4
41-50 aastat	1
Vastus puudub	1
Kokku:	11

Erirühmadest vastas 14 lapsevanemat, vaid üks vastanuist oli mees. Vastajate keskmine vanus oli 34,9 eluaastat. 50% erirühma poolt vastanutest olid üksikvanemad või uuesti suhtes vanemad ning 50% olid abielus või vabaabielus (vt tabel 2). Nende kõrgeim omandatud haridustase oli kõrgharidus. Lasteaiarühmadest täitis ankeedi 12 lapsevanemat, kõik vastajad olid naissoost, keskmine vanus oli 34,4 eluaastat. 91,6% lasteaiarühma vastanute perekonnaseis oli abielus või vabaabielus ning 8,4% vastanutest oli üksikvanem (vt tabel 2). Kokku oli 18 vastanuist saanud küsimustiku oma poja kaudu ning 8 vastanuist oma tütre kaudu. Mõlemast grupist oli laste keskmiseks vanuseks 5,1 eluaastat (vt tabel 3).

Tabel 2. *Lapsevanemate taustaandmete kirjeldus.*

	Erirühma vanemad (n=14)	Lasteaiarühma vanemad (n=12)
Sugu:		
Naine	13	12
Mees	1	0
Vastanuid kokku:	14	12
Haridustase:		
Põhiharidus	1	0
Keskharidus	2	3

Kesk-eriharidus	8	4
Kõrgharidus	3	5
Vastanuid kokku:	14	12
Perekonnaseis:		
Abielus	2	9
Vabaabielus	5	2
Üksikvanem	6	1
Uuesti suhtes vanem	1	0
Vastanuid kokku:	14	12

Tabel 3. *Laste vanused rühmade järgi.*

	Erirühma lapsed (n=14)	Lasteaiarühma lapsed (n=12)
3-aastane	2	2
4-aastane	2	4
5-aastane	4	0
6-aastane	4	2
7-aastane	2	4
Kokku:	14	12
Keskmine vanus:	5,1	5,1

Mõõtevahend

Mõõtevahendiks oli paberkandjal küsimustik, mille autor pani kokku. Küsimustiku kokku pannes lähtus autor uurimisküsimustest, sisulised küsimused pärinevad varasemalt läbiviidud uurimuse ankeedist. Küsimustiku koostamisel lähtus autor varasemalt Tartu Ülikoolis läbiviidud uuringu tulemustest. Autor lähtus uuringust, mille 2015. aastal tegi Maarja Kullama – “Lasteaiaõpetajate ja lastevanemate hinnangud omavahelisele koostööle Saare maakonna näitel”, lisaks olid sisuküsimused tuletatud autori uurimusküsimuste alusel ning lähtuvalt teooriast. Taustaküsimused on autor enda koostatud. Autor koostas kaks ankeeti: ühe rühma personalile (Lisa 2) ja teise lapsevanematele (Lisa 3).

Mõlemas ankeedis oli 16 põhiküsimust, personali ankeedis oli 11 taustaküsimust ja lapsevanematel oli 16 taustaküsimust. Küsimustikule sai üldjuhul vastata ette antud

variantidele viie palli skaalal. Lapsevanemate küsimustikus oli 3 avatud küsimust ning ülejäänud 13 küsimust olid valikvastustega või skaalal põhinevad. Personali küsimustikus oli 5 avatud/pool avatud küsimust ning 11 valikvastustega või skaalal põhinevat küsimust. Mõlemad ankeedid on koostatud nii, et sisulistest küsimustes hindavad osapooled omavahelist koostööd; kui oluline on osapoolte jaoks koostöö ning kelle algatusel peaks koostöö algama, millised on erinevad koostöö viisid mida kasutatakse osapoolte hinnangul ning kui tõhusaks nad neid viise peavad. Lisaks on küsimused selle kohta, kas osapooled arvavad, et koostöö mõjutab lapse arengut positiivselt ning negatiivselt, millised on koostööd takistavad ja soodustavad tegurid. Mõlemas küsimustikus on olemas väited, mida vastaja peab hindama enda seisukohast 5-palli skaalal. Küsimustike lõpus on taustaküsimused, kus ei ole uuritud vastaja isiklike andmeid, mille alusel oleks võimalik tema isik kindlaks teha. Ankeetide koostamisel lähtus autor sellest, et küsimused oleksid loogiliselt sõnastatud ning ühtselt mõistetavad.

Protseduur

Kutse uurimuses osaleda esitati neljale lasteaiale, millest kaks ka nõusoleku andsid. Uurimuses osalesid kõik lapsevanemad ja rühma personal ehk õpetajad ja õpetaja abid. Iga rühmas käiva lapse kohta täitis ankeedi üks lapsevanem. Autor viis ankeedid lasteaedadesse ning ankeetide täitmiseks oli osapooltel aega kaks nädalat. Vanematele edastasid küsimustikud rühmaõpetajad. Lapsevanemad andsid täidetud küsimustikud tagasi rühmaõpetajatele, kes andsid vastused kas autori kätte või toimetasid vastused õppealajuhtaja kätte.

Ankeetide sissejuhatuses oli välja toodud selged juhised küsimustele vastamiseks, autori meiliaadress küsimustega pöördumiseks ning autori kinnitus, et vastaja anonüümsus on garanteeritud. Ankeedis ei küsitud vastaja nime, rühma nime, lapse nime või muid identifitseerimist võimaldavaid isikuandmeid. Vastajate andmete konfidentsiaalsuse tagamiseks olid küsimustikud lahtises ümbrikus, mille vastaja sulges pärast küsimustikku täitmist.

Andmeanalüüsis kasutati statistlist andmeanalüüsi paketti SPSS Statistics 23 ning andmed esitati MS Excel 2013 programmis. Andmetöötluseks jagati vastajad kuueks: 1- lasteaiarühma õpetaja abi, 2- erirühma õpetaja abi, 3- lasteaiarühma õpetaja, 4- erirühma õpetaja, 5- lasteaiarühma lapsevanem ja 6- erirühma lapsevanem. Kõikide küsimustel puhul jäeti välja vastusevariant "muu", kuna seda vastusevarianti ei kasutanud ükski vastanutest.

Kõikide avatud küsimuste vastused kirjutati välja ning kodeeriti ehk kasutati kvantitatiivset sisuanalüüsi. Uurimusküsimustele vastamiseks kasutasin kirjeldavaid statistikuid. Esimese kahe uurimusküsimusele vastamiseks kasutasin sagedustabelit ning järgneva kahe uurimusküsimusele vastamiseks on välja toodud gruppide keskmised ning standardhälbed. Viimase uurimusküsimuse puhul, kus oli võimalik võrrelda viisin läbi ka T-Testi kahe grupi võrdlemiseks.

Tulemused

Järgnevalt esitatakse uurimustulemused iga küsimuse kaupa.

- *Milline on lasteaias erinevate osapoolte hinnang koostööle?*

Personal hindas oma koostööd lapsevanematega pigem heaks (vt tabel 4) samas kui lapsevanemad tõid välja, et koostöö personaliga on väga hea ning rühmaõpetajatega pigem hea (vt tabel 5). Mõlemad osapooled hindasid, et koostöö on väga oluline või oluline. Personal leidis, et koostöö algatus peaks tulema õpetajatelt või mõlemalt osapoolelt ning eduka koostöö eest vastutavad mõlemad osapooled. Lapsevanemad leidsid, et koostöö algatajaid peaksid pigem olema mõlemad osapooled. Lapsevanemate hinnang, et mõlemad osapooled vastutavad eduka koostöö eest, kattus personali hinnanguga.

Tabel 4. *Personali hinnang koostööle*

Personal (n=11)	
Milline on Teie hinnang koostööle Teie ja Teie rühma lapsevanematega?	
Suurepärase	2
Hea	8
Rahuldav	1
Halb	0
Väga halb	0
Kokku:	11
Kui oluline on Teie arvates koostöö lapsevanematega?	
Väga oluline	9
Oluline	2
Ei ole oluline	0
Kokku:	11

Kes peaks algatama koostöö kodu ja lasteaia vahel ?	
Õpetaja	5
Mõlemad	5
Lapsevanem	1
Kokku:	11
Kes vastutab eduka koostöö eest kodu ja lasteaia vahel ?	
Õpetaja	0
Mõlemad	10
Lapsevanem	1
Kokku:	11

Tabel 5. Lapsevanemate hinnang koostööle

	Lasteaiarühma vanemad (n=12)	Erirühma vanemad (n=14)
Kuidas olete rahul koostööga oma lapse rühmaõpetajaga?		
Suurepärane	5	9
Hea	6	5
Rahuldav	1	0
Halb	0	0
Väga halb	0	0
Kokku:	12	14
Kuidas olete rahul koostööga lasteaia personaliga?		
Suurepärane	1	5
Hea	10	8
Rahuldav	1	1
Halb	0	0
Väga halb	0	0
Kokku:	12	14
Kui oluline on Teie arvates koostöö lapsevanematega?		
Väga oluline	11	14
Oluline	0	0

Ei ole oluline	0	0
Vastus puudub	1	0
Kokku	12	14
Kes peaks algatama koostöö kodu ja lasteaia vahel ?		
Õpetaja	3	3
Mõlemad	7	8
Lapsevanem	1	3
Vastus puudub	1	0
Kokku:	12	14
Kes vastutab eduka koostöö eest kodu ja lasteaia vahel ?		
Õpetaja	1	2
Mõlemad	7	9
Lapsevanem	3	3
Vastus puudub	1	0
Kokku:	12	14

- Millised on vanemate ja õpetajate arvates koostööd takistavad ja soodustavad tegurid?

Selleks, et teada saada millised on vanemate ja personali arvates kõige suuremad koostööd takistavad ja koostööd soodustavad tegurid, pidid nad valima etteantud lausetest viis suurimat kitsaskohta või soodustavat tegurit. Järgnevalt on ära toodud tabelis 6 personali hinnang kitsaskohtadele ning tabelis 7 vanemate poolt ära märgitud kitsaskohad. Vastajatel oli võimalus lisada soovi korral ka enda poolne vastuse variant lahtrisse „Muu“. Personali hinnangul oli viis suurimat takistavat tegurit *vanemate ajapuudus; õpetajate ajapuudus; erinev keeleline-kultuuriline taust; erinevad ootused ja eesmärgid lapse haridusele; vanemal puudub huvi lapse tegemiste/arengu kohta*. Lasteaiarühma lapsevanemate hinnangul oli viis suurimat takistavat tegurit *vanemate ajapuudus; õpetajate ajapuudus; vanemal puudub huvi lapse tegemiste/arengu kohta; erinev keeleline-kultuuriline taust; mõlema osapoole ajapuudus*. Erirühma vanemate hinnangul oli viis suurimat takistavat tegurit *vanemate ajapuudus; mõlema osapoole ajapuudus; õpetajate ajapuudus; erinevad ootused ja eesmärgid lapse haridusele; vanemal puudub huvi lapse tegemiste/arengu kohta*. Osapoolte hinnangud olid sarnased.

Tabel 6. *Personali hinnang koostööd takistavatele teguritele.*

	Personal (n=11)
Vanemate ajapuudus (õpetajatega vestlemiseks, ühisüritustel osalemine)	7
Õpetajate ajapuudus (teised lapsed samuti rühmas)	6
Erinev keeleline-kultuuriline taust	4
Erinevad ootused ja eesmärgid lapse haridusele	4
Vanemal puudub huvi lapse tegemiste/arengu kohta	3
Lapsevanema negatiivne hoiak lasteasutuse suhtes	3
Sotsiaalne-majanduslik staatus	3
Mõlema osapoole ajapuudus	2
Õpetajate vähene töökogemus ja tööstaaž	2
Lapsevanema negatiivne hoiak lasteasutuse suhtes	1
Õpetaja negatiivne hoiak peresse	0

Tabel 7. *Lapsevanemate hinnang koostööd takistavatele teguritele.*

	Lasteaiarühma vanemad (n=12)	Erirühma vanemad (n=14)
Vanemate ajapuudus (õpetajatega vestlemiseks, ühisüritustel viibimine).	9	12
Õpetajate ajapuudus (teised lapsed samuti rühmas)	7	7
Vanemal puudub huvi lapse tegemiste/arengu kohta	6	5
Erinev keeleline-kultuuriline taust	5	3
Mõlema osapoole ajapuudus	4	7
Erinevad ootused ja eesmärgid lapse haridusele	4	7
Lapsevanema negatiivne hoiak õpetaja suhtes	3	2
Õpetaja negatiivne hoiak pere suhtes	3	4
Õpetajate vähene töökogemus ja tööstaaž	2	1
Lapsevanema negatiivne hoiak lasteasutuse suhtes	1	0
Sotsiaalne-majanduslik staatus	1	3

Järgnevalt on tabelites ära toodud osapoolte hinnangud koostööd soodustavatele teguritele. Nii nagu eelmiste tabelite puhul valisid ka soodustavate tegurite puhul vastajaid etteantud väidete puhul viis neile sobivamat väidet. Personali hinnang on tabelis 8 ning lapsevanemate hinnangud tabelis 9. Personali hinnangul oli viis soodustavat tegurit: *lapsevanem on huvitatud lapse lasteaia-elust; aktiivne, osavõtlik, avatud vanem; sage ja järjepidev suhtlemine õpetaja/lapsevanema vahel; positiivne, sõbralik, tähelepanelik õpetaja; õpetaja kaasab lapsevanemaid lasteaia töösse.* Lasteaiarühma vanemate hinnangul oli viis soodustavat tegurit: *aktiivne, osavõtlik, avatud vanem; õpetaja pöördub lapsevanema poole koheselt probleemi ilmnemisel; lapsevanem on huvitatud lapse lasteaia elust; sage ja järjepidev suhtlemine õpetaja/lapsevanemaga; õigeaegse informatsiooni esitamine.* Erirühma vanemate hinnangul oli viis soodustavat tegurit: *aktiivne, osavõtlik, avatud vanem; positiivne, sõbralik, tähelepanelik õpetaja; lapsevanem on huvitatud lapse lasteaia elust; õigeaegne informatsiooni esitamine; lapsevanem väärtustab õpetaja tööd.* Üldjoontes ei esinenud osapoolte hinnangutes erinevusi.

Tabel 8. *Personali hinnang koostööd soodustavatele teguritele.*

	Personal (n=11)
Lapsevanem on huvitatud lapse lasteaiaelust	10
Aktiivne, osavõtlik, avatud vanem	9
Sage ja järjepidev suhtlemine õpetaja/lapsevanemaga	8
Positiivne, sõbralik, tähelepanelik õpetaja	7
Õpetaja kaasab lapsevanemaid lasteaia töösse	6
Lapsevanem väärtustab õpetaja tööd	5
Õpetaja pöördub lapsevanema poole koheselt probleemi ilmnemisel	5
Õigeaegse informatsiooni esitamine	4
Õpetaja pakub vanematele erinevaid koostöövorme (telefonivestlused, otsekontakt, teated kirjaga koju jne).	4

Tabel 9. *Lapsevanemate hinnang koostööd soodustavatele teguritele.*

	Lasteaiarühma lapsevanem (n=12)	Erirühma lapsevanem (n=14)
Aktiivne, osavõtlik, avatud vanem	10	11
Õpetaja pöördub lapsevanema poole koheselt probleemi ilmnemisel	10	7
Lapsevanem on huvitatud lapse lasteaiaelust	9	11
Sage ja järjepidev suhtlemine õpetaja/lapsevanemaga	8	8
Õigeaegse informatsiooni esitamine	7	10
Positiivne, sõbralik, tähelepanelik õpetaja	6	11
Lapsevanem väärtustab õpetaja tööd	5	9
Õpetaja pakub vanematele erinevaid koostöövorme (telefonivestlused, otsekontakt, teated kirjaga koju jne).	3	2
Õpetaja kaasab lapsevanemaid lasteaia töösse	1	3

- *Millised koostöö viisid on vanemate ja personali arvates kõige efektiivsemad?*

Järgnevalt on tabelis 10 ära toodud personali hinnang koostöö viisidele. Tabelis 11 on ära toodud lapsevanemate hinnangud. Selleks küsis autor ankeetides personalilt hinnangut koostöö-vormi kohta. Küsimusele vastates tuli väite juures viie palli skaalal hinnata, kui sagedasti seda kasutatakse ning kui tõhusaks nad seda peavad. Tabelis on esitatud iga väite kohta eraldi keskmine ning standardhälve. Õpetajate hinnangul olid kõige sagedamini kasutatavateks meetoditeks rühmatahvlile teadete panek, e-kirjade saatmine ning vestlused vanematega lapse lasteaeda toomisel ning koju viimisel. Kõige tõhusamateks pidasid õpetajad e-kirja saatmist, vestlusi lapse toomisel lasteaeda ning koju viimisel, arenguvestlusi ning rühmaüritusi, kuhu vanemad on kaasatud. Lapsevanemate hinnangul olid kõige sagedasemad teated rühmatahvlil, e-kirjad ning vestlused lapse lasteaeda toomisel ning koju viimisel, kõige tõhusamateks meetoditeks pidasid lapsevanemad arenguvestlusi, pikki vestlusi, milleks on aeg varem kokkulepitud ning e-kirjade saatmist.

Tabel 10. *Personali (n=11) hinnang koostöö viisidele.*

	Kui sagedasti?		Kui tõhusaks?	
	M	SD	M	SD
Teated rühmatahvilil	4,22	1,39	3,77	1,39
Kiri lapsega koju	1,55	1,33	1,62	0,91
e-kirjad	4,44	1,33	4,50	0,53
Teate postitused kodulehele/blogisse/sotsiaalmeeediasse/e-lasteaia lehele	2,57	1,98	3,20	2,04
Vestlused lapse lasteaeda toomisel ja koju viimisel	4,22	0,83	4,44	0,52
Vajadusel telefonikõned vanematele	3,66	1,58	4,11	1,36
Pikad vestlused vanematega, milleks on aeg varasemalt kokkulepitud	2,62	1,40	3,14	1,34
Arenguvestlused	3,44	1,74	4,33	1,32
Rühmaüritused, kuhu on kaasatud vanemad	3,66	1,22	4,33	0,86
Koosolekud lapsevanematega	4,0	1,41	3,87	1,12
Õpetaja korraldab kodukülastusi	1,0	0,00	1,0	0,00

Märkus M tähistab keskmist ning SD tähistab standardhälvet.

Tabel 11. *Lapsevanemate (n=26) hinnangud koostöö viisidele.*

	Kui sagedasti?		Kui tõhusaks?	
	M	SD	M	SD
Teated rühmatahvilil	4,44	0,76	4,45	0,72
Kiri lapsega koju	1,86	1,14	3,20	1,67
e-kirjad	4,12	1,36	4,54	0,97
Teadete postitused kodulehele/blogisse/sotsiaalmeeediasse/e-lasteaia lehele	3,09	1,92	3,25	1,74
Vestlused lapse lasteaeda toomisel ja koju viimisel	4,08	0,77	4,20	0,72
Vajadusel telefonikõned vanematele	3,18	1,43	4,09	1,09

Pikad vestlused vanematega, milleks on aeg varasemalt kokkulepitud	3,58	1,21	4,58	0,88
Arenguvestlused	3,72	1,20	4,60	0,76
Rühmaüritused, kuhu on kaasatud vanemad	3,76	1,05	4,12	0,94
Koosolekud lapsevanematega	4,04	1,01	4,28	0,84
Õpetaja korraldab kodukülastusi	1,22	0,75	1,72	1,36

Märkus M tähistab keskmist ning SD tähistab standardhälvet.

- *Millised on sarnasused ja erinevused koostöös erirühmades ja lasteaiarühmades vanemate hinnangul?*

Antud uurimusküsimuse tabel on lisatud lisadesse, lisa 1. Tabelis 12 on näha mõlema rühma tulemused eraldi ning viimases tulbas on rühmade tulemused koos. Uuriija esitas tulemuste saamiseks vanemate ankeetides väited, mida lapsevanemad pidid hindama viie palli skaalal. Tabelis on näha, et suuri erinevusi rühmade vahel ei ole. Ka T-test ei näidanud statistiliselt olulisi erinevusi gruppide vahel. Erirühmade lapsevanemad on kõrgemalt hinnanud, et õpetajad kutsuvad neid osalema rühma elu planeerimisprotsessi ning õpetajad on rohkem avatud lapsevanemate ideedele seoses rühma elu korraldamisega. Lisaks on erirühma lapsevanemad välja toonud, et õpetajad pakuvad neile rohkem erinevaid koostöövorme, kuid lasteaiarühma õpetajad on hinnanud kõrgemalt, et õpetajad kasutavad erinevaid koostöövorme ning lasteaiarühma lapsevanemad suhtlevad oma lapse õpetajatega telefoni või interneti vahendusel rohkem kui erirühma lapsevanemad. Sarnaselt on lapsevanemad hinnanud, et nad tunnevad ebapiisavat haritust, et osaleda rühma õppe- ja kasvatusprotsessis. Lisaks on nad võrdselt hinnanud panust oma lapse arengusse ehk lapsevanemad on sarnaselt hinnanud, et nad leiavad aega lapse keeleliste, matemaatiliste või kunstiliste valdkondade arendamiseks ning nad veedavad lastega ühiselt aega kohtades, mis võiksid nende silmaringi laiendada.

Arutelu

Käesoleva uurimistöö eesmärk oli uurida milline on koostöö eri- ja lasteaiarühmades ning millised on erinevused ja sarnasused koostöös. Peatüki lõpus toob autor välja töö praktilise väärtuse ning piirangud. Järgnevalt esitan saadud tulemuste arutelu uurimisküsimuste järgi.

Esimene uurimisküsimus oli: *Milline on lasteaias erinevate osapoolte hinnang koostööle?* Üldjoontes vastasid kõik osapooled, et nende omavaheline koostöö on hea või

väga hea. Kui vaadata vastajaid eraldi, siis 9 lapsevanemat erirühmast hindasid omavahelist koostööd õpetajaga väga heaks ning 5 vanemat hindasid pigem heaks. Samas küsimusele “milline on teie koostöö lasteaia personaliga” vastasid lapsevanemad, et see on pigem hea, mõni vanem oli märkinud, et koostöö on ka väga hea ning oli ka vastatud, et koostöö on rahuldav. See eest erirühma õpetajad oli oma hinnangutes kriitilisem ning nende hinnangul oli koostöö rahuldav, hea või väga hea. Lasteaiarühma lapsevanemad ei olnud oma koostööga rühmaõpetajaga nii rahul kui erirühma lapsevanemad. Suur (2014) leidis oma uuringus, et lapsevanemad on kriitilisemad koostöö hindamises ning käesolevate uurimustulemustega on see kooskõlas. Lapsevanemad märkisid koostööd õpetajaga rahuldavaks, heaks ning väga heaks ning koostöö personaliga oli 90% vastanutest nimetanud heaks. Lasteaiarühma personali hinnang oli ühtne lapsevanematega. 100% personalist hindasid koostööd vanematega heaks. Antud uurimustulemused ühitavad ka Cantini, Plante, Coutu ja Brunsoni (2012) uurimustulemustega, kus nad leidsid, et lapsevanemad ja õpetajad on suuresti omavahelise koostööga rahul. Kullama (2015) läbiviidud uuring, kinnitab samuti Cantini et al. (2012) uuringu tulemusi.

Küsimusele „kes peaks algatama koostöö?“ vastas personal, et mõlemad osapooled või siis pigem õpetaja peaks olema koostöö algataja. Lasteaiarühma vanemate arvamus ühtis personali hinnanguga, siiski 50% erirühma lapsevanematest leidis, et koostöö peaksid algatama mõlemad osapooled ning teised 50% arvasid, et koostöö peaks algatama pigem õpetaja või lapsevanem. Õun ja Suur (2009) on öelnud, et koostöö arendamisel on võtmeisikuks õpetaja. Personal leidis, et eduka koostöö eest peaksid vastutama mõlemad osapooled. 75% lapsevanematest leidis, et eduka koostöö eest vastutavad mõlemad osapooled, samas olid nad ka märkinud, et lapsevanem vastutab eduka koostöö eest. Almann (2009) on öelnud, et mõlemad osapooled on vastutavad soodsa keskkonna loomisel.

Kõik vastanutest hindasid koostööd väga oluliseks. Lisaks märkisid õpetajad, et koostöö on väga oluline, sest see on lapse arengule oluline. Veissoni ja Suure (2005) läbiviidud uuringu tulemustest selgus sammuti, et lasteaiatöötajad peavad koostööd väga tähtsaks ning see on oluline lapse eakohasele arengule. Personal märkis, et koostööga seoses täiendkoolitustel osalemine on oluline või pigem mitte nii oluline, vastused jagunesid kahe variandi vahel pooleks. Veissoni ja Suure (2005) läbi viidud uuringust selgus, et pealinnas õpetajad väärtustavad koostöö teemalisi täiendkoolitusi rohkem, kui maakondade õpetajad. Mõlema osapoole ankeedis oli küsitud, kuidas mõjutab last positiivne koostöö ning kuidas mõjutab negatiivne koostöö, siis kõik vastajaid tõid välja, et positiivne koostöö tagab lapse kiirema arengu, laps tuleb lasteaeda hea meelelega, probleemid lasteaias saavad kiiremini

lahendatud ning lapsel on tahe õppida ja kogeda uusi asju. Positiivne, üksteisega arvestav ja austav koostöö pakub igale lapsele temast lähtuvad soodsat arengukeskkonda (Mänd, 2003). Vastajate hinnangul pärsib häiritud koostöö lapse arengut, probleemid süvenevad, laps on stressis ja ei tunne ennast hästi. Epstein ja Sanders (2000) ütlevad, et lapse arengule ja õppeedukusele on kasulik, kui lapsevanemad on kaasatud lasteaias toimuvale. Lisaks oli ankeedis küsimusi, millega soovisin lapsevanematelt saada infot – kuidas nende arvates saaks koostööd veel paremaks muuta. Üks erirühma lapsevanem kirjutas soovituselt, et rühmas võiks olla rohkem õpetajaid. Suur osa lapsevanemaid kirjutas, et nemad on koostööga rahul ning ei oska pakkuda välja soovitusi, samas pooled eri- ja lasteaiarühma lapsevanemad kirjutasid, et personal ja lapsevanem võiksid suhelda avatult, lapsevanem soovib saada igapäevast suhtlust õpetajaga ning tagasisidet õpetajatelt. See ühtib Almanni ja Kuusmani (1999) läbiviidud uuringu tulemustega, kus lapsevanemad tõid välja, et soovivad saada tagasisidet ning rohkem silmast silma vestlusi õpetajaga.

Umbes 50% lapsevanematest vastas, et tolle hetke lasteaiarühm ei ole nende lapse esimene lasteaiarühm. Kaks lapsevanemat olid rahul oma eelmise koostööga, kuid ülejäänud lapsevanemad olid saanud eelmise lasteaiarühmaga halva koostöö kogemuse. 90% sellele küsimusele jaatavalt vastanute lapsed käisid erirühmas. Almann (2009) väidab, et argipäev lasteaias sobitusrühmas ei suju probleemideta, kuna rühmad on suured, personali on vähe aega erivajadusega lapse jälgimiseks ning personalil on raske vanematega vestlusi korraldada. Käesoleva uurimuse tulemused kinnitavad seda, lapsevanemad tõid välja, et koostöö ei sujunud personaliga kuna laps oli personali poolt tõrjutud ning lapse areng oli seetõttu märgatavalt pärssitud. Lisaks tõid lapsevanemad välja, et eelmise rühmaga koostöö oli halb, kuna rühm oli suur, personal ei suhelnud lapsevanematega ning ei andnud neile tagasisidet.

Teine uurimusküsimus oli: *Millised on vanemate ja õpetajate arvates koostöö takistavad ja soodustavad tegurid?* Tegemist oli kinnise küsimusega, kus lapsevanemad ja personal pidid valima välja pakutud väidetest viis. Takistavate ja soodustavate tegurite kohta oli eraldi küsimused eraldi väidetega. Soovi korral said vastajaid kasutada ka vastuse varianti „muu“. Osapoolte arvamused langesid kokku. Waanders, Mendez ja Downer (2007) leidsid oma uuringus, et üks takistav tegur on vanemate ajapuudus. Lisaks leidsid Ozcinar ja Ekizoglu (2013) ning Sandberg ja Vuorinen (2008), et koostööd takistav tegur võib olla ajapuudus, kas siis vanema või õpetaja ajapuudus. See ühtib ka autori poolt läbi viidud uuringu tulemustega. Osapoolte ühised takistavad tegurid on vanemate ajapuudus; õpetajate ajapuudus; vanemal huvipuudus lapse tegemiste/arengu kohta. Lisaks tõi personal välja, et takistavateks teguriteks on veel erinev keeleline-kultuuriline taust ning erinevad ootused ja

eesmärgid lapse haridusele. Oma uurimustes väitsid ka Ozcinar ja Ekizoglu (2013) ja Sandberg ja Vuorinen (2008), et üks takistavaid tegureid võib olla erinev keeleline-kultuuriline taust. Lasteaiarühma lapsevanemad leidsid, et takistav tegur on veel mõlema osapoolle ajapuudus ning personaliga ühtis nende hinnang, et takistav tegur on ka erinev keeleline-kultuuriline taust. Erirühma lapsevanemate hinnang sarnanes lasteaiarühma lapsevanematega selles osas, et ka nemad leidsid, et takistav tegur on mõlema osapoolle ajapuudus ning personaliga ühtis nende arvamus, et takistav tegur võib olla ka erinevaid ootused ja eesmärgid lapse haridusele.

Ka soodustavate tegurite puhul ei esinenud osapoolte hinnangutes erinevusi. Ühised nimetajad olid: aktiivne, osavõtlik, avatud vanem; positiivne, sõbralik, tähelepanelik õpetaja; lapsevanem on huvitatud lapse lasteaiaelust. Rajamets (2014) leidis oma uurimuses, et vanemate hinnangul soodustavad koostööd positiivsed isikuomadused. Personali hinnangul on soodustavad tegurid veel sage ja järjepidev suhtlus õpetajaga/lapsevanemaga ning see, kui õpetaja kaasab lapsevanemaid lasteaia töösse. Lasteaiarühma hinnangul on oluline, et informatsioon oleks õigeaegselt esitatud ning lisaks ühtib nende hinnang ka personali omaga, et soodustab ka sage ja järjepidev suhtlemine õpetajaga/lapsevanemaga. Erirühma vanemad on välja toonud, et soodustav tegur on see, kui lapsevanem väärtustab õpetaja tööd ning samamoodi arvavad ka nemad, et õigeaegne info esitamine soodustab koostööd. Ka Kullama (2015) leidis, oma uurimuses, et vanemate jaoks on oluline õigeaegne informatsiooni esitamine ning sage ja järjepidev suhtlemine. Kui takistavate tegurite puhul osapoolte arvamus ühtisid, siis soodustavate tegurite puhul oli iga osapool välja toonud midagi, mida teine osapool ei olnud nii palju märkinud. Almann (2009) on väitnud, et partnerlussuhte tekkimiseks on oluline olla avatud suhtleja, rääkida läbi ootused ning eelarvamused, luua süsteemne infovahetus, kaasata vanemaid õppesse ja kasvatusse ning toetada ja mõista erinevusi. Antud väide läheb kokku uuritavate hinnangute tulemustega.

Kolmas uurimusküsimusi oli: *Millised koostöö viisid on vanemate ja personali arvates kõige efektiivsemad?* Personali hinnangul kasutavad nad koostöö meetoditena kõige rohkem: teated rühmatahvilil, e-kirjad, vestlused lapse lasteaeda toomisel ja viimisel ning koosolekud lapsevanematega. Kullama (2015) poolt läbiviidud uuringu tulemused olid sarnased antud uuringul tulemustele. Vähem kasutavad nad aga vajaduse korral telefonikõnesid vanematele, arenguvestlusi ning rühmaüritusi, kuhu vanemad on kaasatud. Üldse mitte või väga harva kasutavad nad: kirjade koju saatmist lapsega, teadete postitamist sotsiaalmeediasse, pikki vestlusi vanematega varasemalt kokkulepitud ajal ning kodukülastusi. Personali hinnangul aga peavad nad peaaegu kõiki koostöömeetodeid

tõhusaks. Samas, kui koostöömeetodite kasutamist sagedust on nad hinnanud madalamalt. Välja arvatud kodukülastused, mille kohta arvati, et see ei ole üldse tõhus koostöömeetod. Almann (2009) on öelnud, et esimeseks kohtumiseks perega on kodukülastus kõige parem, kuna lapsevanem on, siis avatum ning õpetajal on kergem anda nõu kohanemisperioodiks. Lisaks pole personali hinnangul teadete panemine rühmatahvlile ega koosolekud lapsevanematega nii tõhusad.

Lapsevanemate hinnangul on kõige sagedamini kasutatavad koostöömeetodid: teated rühmatahvlil, e-kirjad, vestlused lapse lasteaeda toomisel ja viimisel, koosolekud lapsevanematega. Need kattuvad personali hinnanguga. Kullama (2015) uurimustulemustes ilmneb, et osapoolte arvamused kattusid nagu ka antud uuringus. Mõlemad osapooled on need neli valikut märkinud kõige sagedamini kasutatavate koostöö meetoditena, kuid siiski on erineb nende hinnang kasutamissageduse kohta või kui tõhusaks nad seda peavad. Näiteks vanemate hinnangul on need koostöömeetodid tõhusamad kui personali enda arvates. Lapsevanemate hinnangul on harvem kasutatavad koostöömeetodid teadete postitamine sotsiaalmeediasse, telefonikõned vanematele, pikad vestlused vanematega, milleks on varasemalt aeg kokkulepitud, arenguestlused, rühmaüritused, kuhu vanemad on kaasatud. Mõneti ühtib vanemate hinnang personaliga selles, kui sagedasti neid kasutatakse. Tõhususe kohapealt arvavad vanemad, et pikad vestlused vanematega ja arenguestlused on tõhusamad, kui personal ise seda arvab. Sama kehtib ka telefonikõnede kohta, vanemad leiavad, et vajaduse korral oleks kõned vanematele tõhusamad kui õpetajate enda arvates. Lapsevanemate hinnangul „harva“ või „üldse mitte“ kasutatakse kirja saatmist lastega koju ning kodukülastusi. Kui õpetajad leidsid, et kodukülastus ei ole tõhus koostöömeetod, siis lapsevanemad leidsid, et see võib olla tõhus. Ka Lin ja Bates (2010) leidsid, et koduvisiidid võib olla tõhus koostöö meetod ning muudab õpetaja suhtumist peresse. Lisaks leidsid vanemad, et lapsega kirjade koju saatmine võib olla tõhus koostöömeetod.

Neljas uurimusküsimus oli: *Millised on sarnasused ja erinevused koostöös erirühmades ja lasteaiarühmades vanemate hinnangul?*

Erirühmade ja lasteaiarühmade koostöö erinevuste ja sarnasuste leidmiseks esitas autor vanemate küsimustikkes väited, mida vanemad pidid hindama viie palli skaalal enda seisukohast. Suuri erinevusi rühmade vahel ei olnud.

Uuritud erirühmade ja lasteaiarühmade erinevusena saab välja tuua, et erirühma lapsevanemad hindasid kõrgemalt, et lapse õpetajad kaasavad lapsevanemaid õppe- ja kasvatustegevuste korraldamisse, ka rohkem kui seda märkisid lasteaiarühma lapsevanemad.

Lisaks märkisid erirühma lapsevanemad, et lapse õpetaja kutsub vanemaid rohkem osalema rühma elu planeerimisprotsessi ning õpetajad kutsuvad vanemaid osalema rühma tegevustes rohkem kui lasteaiarühmade vanemad. Samas on lasteaiarühmade vanemad rohkem märkinud, et osalevad lapsevanematele mõeldud üritustel, ent erinevus ei ole siiski väga suur. Erirühmade vanemad on märkinud, et nemad osalevad oma lapse lasteaiaelus rohkem, kui on seda nimetanud lasteaiarühmade vanemad. Siiski on näha, et lasteaiarühmade vanemad osalevad rohkem lasteaias korraldatud heategevusüritustel ning aitavad õpetajat rühmaürituste korraldamisel. Samamoodi on erirühmade vanemad toonud välja, et nende arvates soodustaks õpetajaga koostöö tegemist kui õpetaja teeks kodukülastusi ning nad tunnevad, et saavad lasteaiast vajalikku tuge ja abi lapsega seonduvate probleemide lahendamisel. Erinevalt lasteaiarühmade vanematest on erirühmade lapsevanemad rohkem märkinud, et lasteaias on toimunud koolitusi vanematele; üritusi, kus vanemad saavad omavahel suhelda; nende hinnangul on olulisem suhelda lapse rühmakaaslaste vanematega ning nad tunnevad, et õpetaja arvestab nende laste eripäradega ning õpetaja pakub erinevaid koostöövorme. Lasteaiarühmade vanemad ei ole küll nii kõrgelt hinnanud, et õpetaja pakub erinevaid koostöövorme, kuid nad on kõrgemalt hinnanud, et õpetajad kasutavad erinevaid koostöövorme, näiteks on lasteaiarühmade hinnang väitele „ma räägin oma lapse õpetajaga telefoni ja/või interneti vaheldusel“ kõrgem kui erirühmade lapsevanemate oma. Lisaks on nad kõrgemalt hinnanud, et nad suhtlevad oma lapsega rühmas kehtivate reeglite teemal.

Sarnasusteks rühmade vahel võib tuua, et mõlemad rühmad on hinnanud, et nad tunnevad, et nende rühmas väärtustatakse koostööd lapsevanematega ning õpetajad väärtustavad nende kogemusi ja asjatundlikust; lapsevanem on koostööks võrdne partner; neile meeldivad nende rühma õpetajad; õpetajad kuulavad vanemaid ning neile on tutvustatud lasteaias õppekava.

Mõlema rühma vanemad on suhteliselt madalalt hinnanud seda, et nad tunnevad, et on piisavalt haritud osalema rühma õppe- ja kasvatusprotsessis, et nad osalevad lapsevanematele mõeldud koolitustel ning nad suhtlevad oma lapse rühmakaaslaste vanematega ka väljaspool lasteaeda, kuid nende hinnangud on, siiski sarnased ning suuri erinevusi ei ole. Meeldiv on näha, et mõlema rühma vanemad panustavad oma lapse arengusse. Nad on võrdselt andnud hinnanguid järgnevatele väidetele: ma räägin õpetajaga oma lapse arengust; ma räägin õpetajaga oma lapse saavutustest ja päevakavast; ma leian aega oma lapse matemaatiliste ja keeleliste võimete arendamiseks; ma leian aega lapsele loovtegevuse õpetamiseks; ma toon lapsele koju arendavaid mänguasju ja/või raamatuid ning ma võtan lapse kaasa kohtadesse, kus saan tema silmaringi laiendada. McIntyre, Eckert, Fiese, DiGennaro Reed ja Wildenger

(2010) leidsid oma uurimuses, et erivajadustega lapse vanemad muretsesid oma lapse pärast lasteaia rohkem, kui vanemad, kellel ei ole erivajadusega last. Antud uurimus ei kinnita nende leitud, sest uurimuses osalenud rühmade vahel ei esinenud suuri erinevusi, et seda väidet kinnitada.

Käesoleva töö piiranguna võib välja tuua selle, et uurimus viidi läbi ainult Tartu linna kahe lasteaia kahes rühmas, mis tõttu ei saa selle põhjal teha üldistusi kogu Eesti lapsevanematele ja rühmapersonaalidele. Lisaks on töö piirang väga väike valim, mille tõstmiseks võiks ankeedid koostada põhjalikumad ning küsimusi muuta. Lisaks oli küsimustik koostatud paberil, valimi tõstmiseks võiks ankeet olla kättesaadav ka veebipõhiselt. Küsimustikes oli küsitud vastajate enda hinnanguid, need ei pruugi aga olla objektiivsed ning anda ülevaadet tegelikust olukorrast.

Käesoleva töö praktilise väärtusena toon välja, et seda uurimust saab kasutada edasistes uurimistöödes. Kasutatud on ainult kahte erirühma ning kahte lasteaiaühikut. Järgnevalt saaks suurendada valimit ning seeläbi saada täpsem ülevaade hetke olukorrast lasteaia ning millised erinevused ning sarnasused tulevad ilmsile suurema valimi korral. Autorile teadaolevalt ei ole varem uuritud erirühmi ning lasteaiaühikut koos, ja käesolev töö on võimalus näha millised erinevused ja sarnasused tulevad ilmsile väikse valimi korral. Lisaks soovitan viia läbi kordusuuringuid teistes lasteaedades ning teistes maakondades, sest seeläbi saab saadud tulemusi võrrelda omavahel või antud tööga ning see annab võimaluse näha laialdasemat olukorda. Käesolevast uurimusest selgus, et rühma personali ja lapsevanemate jaoks on oluline, et koostöö on sujuv ning toetab igati lapse arengut.

Tänuõnad

Täna kahe Tartu linna lasteaia rühmasid, lapsevanemaid ja personali, et nad olid nõus uurimuses osalema. Lisaks soovin tänada kõiki, kes aitasid kaasa töö valmimisele täites küsimustikke ning täna oma kursusekaaslast ja oma perekonda, kes olid moraalselt toeks töö valmimisele.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Kasutatud kirjandus

- Almann, S. (2000) Kodu ja lasteasutuse koostöö: planeerimine, läbiviimine ja hindamine. Tallinn: Kirjastus Ilo
- Almann, S. (2009). Partnerlus – lasteaia ja lapsevanemate koostöös. E. Kulderknup (Toim), Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus (lk 51–63). Tallinn: Studium.
- Almann, S. & Kuusmann, M. (1999). Kodu ja lasteasutus koostöös. Lapsevanema ja kasvataja käsiraamat. Tallinn: Haridusministeerium
- Barnard, W. M. (2004). Parent involvement in elementary school and educational attainment. *Children and youth services review*, 26(1), 39-62.
- Bowe, F. (2004). *Birth to eight: Early Childhood Special Education*. Kanada: Thomson Learning.
- Cantin, G., Plante, I., Coutu, S., & Brunson, L. (2012). Parent–caregiver relationships among beginning caregivers in Canada: A quantitative study. *Early Childhood Education Journal*, 40(5), 265-274.
- Cook, R. E., Tessier, A., & Klein, M. D. (2007). Adapting early childhood curricula for children with special needs . Upper Saddle River, NJ: Merrill.
- Daniels, E. R. & Stafford, K. (1999). Koostöö loomine peredega. E. R. Daniels & Stafford, K. (Toim). *Erivajadusega laste kaasamine* (lk 29-43). Tartu: OÜ Tartumaa Trükikoda.
- Dhuey, E., & Lipscomb, S. (2010). Disabled or young? Relative age and special education diagnoses in schools. *Economics of Education Review*, 29(5), 857-872.
- Epstein, J. L. (1986). Parents' reactions to teacher practices of parent involvement. *The elementary school journal*, 86(3), 277-294.
- Epstein, J. L., & Sanders, M. G. (2000). Connecting home, school, and community. In *Handbook of the sociology of education* (pp. 285-306). Springer, Boston, MA.
- Fantuzzo, J., McWayne, C., Perry, M. A., & Childs, S. (2004). Multiple dimensions of family involvement and their relations to behavioral and learning competencies for urban, low-income children. *School Psychology Review*, 33(4), 467.
- Fantuzzo, J., Perry, A. M & Childs, S. (2006). *Parent Satisfaction with Educational Experiences scale: A multivariate examination of parent satisfaction with early childhood education programs*. Külastatud aadressil <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0885200606000202>

- Galindo, C., & Sheldon, S. B. (2012). School and home connections and children's kindergarten achievement gains: The mediating role of family involvement. *Early Childhood Research Quarterly*, 27(1), 90-103.
- Habicht, A. & Kask, H. (2016). Alusharidus. *Teekond erilise lapse kõrval*. (lk 60-65). Printon Trükikoda.
- Hannell, G. (2017). Sissejuhatus. Ü. Laumets(Toim). *Erivajaduste määratlemine. Vaatluslehed individuaalsete eripärade hindamiseks* (lk 7-20). Tartu: Kirjastus Studium.
- Hoover-Dempsey, K. V., Walker, J. M., Jones, K. P., & Reed, R. P. (2002). Teachers involving parents (TIP): Results of an in-service teacher education program for enhancing parental involvement. *Teaching and Teacher Education*, 18(7), 843-867.
- Häidkind, P. (2008). Erivajadustega lapsed lasteaias. E. Kikas (Toim). *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 198-218). Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Häidkind, P., & Kuusik, Ü. (2009). Erivajadustega laps koolieelses lasteasutuses. E. Kulderknup, (Toim.). *Lapse arengu hindamine ja toetamine* (lk 22 - 72). Tallinn: Riiklik Eksami- ja kvalifikatsioonikeskus: Kirjastus Studium.
- Häidkind, P., Palts, K. (s.a) *Lapse arengu hindamine ja koostöö lapsevanematega*. P. Häidkind, K. Palts, J. Pillmann, K. Ennok, K. Villems, T. Peterson. (Koost), *Lapse arengu hindamise ja toetamise juhendmaterjal koolieelsetele lasteasutustele* (lk 30-34). Külastatud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/juhendmaterjal_alusharidus.pdf
- Koolieelse lasteasutuse seadus. (2018). Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/104072017037?leiaKehtiv>
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava . (2011). Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/12970917?leiaKehtiv>
- Kullama, M. (2015). Lasteaiaõpetajate ja lastevanemate hinnangud omavahelisele koostööle Saare maakonna näitel. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool
- Kõrgesaar, J. (2002). *Sissejuhatus hariduslike erivajaduste käsitusse*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Kööp, K. (2017). Koostöö lastevanematega. K. Nugin & T. Õun (Koost), *Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias* (lk 344-348). Tartu: AS Atlex.

- McIntyre, L. L., Eckert, T. L., Fiese, B. H., Reed, F. D. D., & Wildenger, L. K. (2010). Family concerns surrounding kindergarten transition: A comparison of students in special and general education. *Early Childhood Education Journal*, 38(4), 259-263.
- Lin, M., & Bates, A. B. (2010). Home visits: How do they affect teachers' beliefs about teaching and diversity?. *Early Childhood Education Journal*, 38(3), 179-185.
- Lindgren, H.C. & Sutter, W.N. (1994). Eripedagoogika erivajadustega õpilastele. *Pedagoogiline psühholoogia koolipraktikas*. Tartu: OÜ GREIF.
- Mathieson, K. (2007). *Identifying special needs in the early years*. SAGE.
- Mänd, M. (2003). Lasteasutuse ja kodu vaheline koostöö. Mänd, M. (Koost). *Lasteaiaõpetaja käsiraamat*. (lk 51-56). Tallinn: Riiklik Eksami- ja kvalifikatsioonikeskus: Kirjastus Rekk
- Ozcinar, Z., & Ekizoglu, N. (2013). Evaluation of a blog based parent involvement approach by parents. *Computers & Education*, 66, 1-10.
- Palts, K (2013). Ülevaade erivajaduste identifitseerimise olemusest ja ajaloost. Külastatud aadressil <https://sisu.ut.ee/evidolemus/avaleht>
- Rajamets, M. (2014). Lastevanemate hinnangud enda osalusele lapse hariduse omandamisel Valga maakonna linnade haridusasutuste näitel. Magistritöö. Tartu Ülikool.
- Raudsepp-Alt, U. (2007). Laste hariduslikud erivajadused ja lasteaia töö korraldus. M. Kadakas (Toim). *Erivajadustega lapse ja noore toetamise võimalusi hariduse omandamise*. (lk 11-13). Tallinn, Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus. Tallinna Raamatutrükikoda.
- Rimm-Kaufman, S. E., & Zhang, Y. (2005). Father–School Communication in Preschool and Kindergarten. *School Psychology Review*, 34(3), 287–308.
- Seitsinger, A. M., Felner, R. D., Brand, S., & Burns, A. (2008). A large-scale examination of the nature and efficacy of teachers' practices to engage parents: Assessment, parental contact, and student-level impact. *Journal of School Psychology*, 46(4), 477-505.
- Strawhun, J., Olson, A., Kane, L. & Peterson, R. L. (2014). Parent and family involvement. Külastatud aadressil https://k12engagement.unl.edu/strategy-briefs/Parent%20&%20Family%20Involvement%2011-15-14_0.pdf
- Suur, S. (2014). Õpetajate, direktorite ja lastevanemate hinnangud koostööle koolieelses lasteasutuses. Doktoriväitekiri. Tallinna Ülikool.
- Tiko, A. & Almann, S. (2006). Arenguestlused lasteaias. Tallinn: Ilo.

- Unt, I. (2005). Andekas laps. Koolibri.
- Veisson, M. (2008). Andekas laps. Kask, E. (Toim). *Lapsevanematele erivajadustega lastest*. (lk 15-22). Tartu: AS Atlex
- Veisson, M. (2005). Lasteaiaõpetajate koostööst lastevanematega. Henno, K. (Toim). *Laps ja lasteaed. Lasteaiaõpetaja käsiraamat*. (lk 123-124). Tartu: AS Atlex
- Veisson, M. (2008). Erivajadusega lapsed. Kask, E. (Toim). *Lapsevanematele erivajadustega lastest*. (lk 5-6). Tartu: AS Atlex
- Veisson, M & Suur, S. (2005). Koostöö lapsevanematega. Kasutatud aadressil <http://haridus.opleht.ee/Arhiiv/122005/16-17mustv.pdf>
- Viks, M., Pormeister, S. & Raudsepp-Alt, U. (2007). Logopeedi tööst lasteaia ja koolis. M. Kadakas (Toim). *Erivajadustega lapse ja noore toetamise võimalusi hariduse omandamisel* (lk 68-72). Tallinn, Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus. Tallinna Raamatutrükikoda.
- Waanders, C., Mendez, J. L., & Downer, J. T. (2007). Parent characteristics, economic stress and neighborhood context as predictors of parent involvement in preschool children's education. *Journal of School Psychology*, 45(6), 619-636.
- Wall, K. (2006). *Families of children with special needs*. K. Wall (Toim). *Special needs and early years. Second edition* (lk 32-52). London: Paul Chapman Publishing.
- Westergård, E., & Galloway, D. (2010). Partnership, participation and parental disillusionment in home-school contacts: a study in two schools in Norway. *Pastoral care in Education*, 28(2), 97-107.
- Õun, T. & Suur, S. (2009). Lasteaia tegevuse ja peredega koostöö alused. Henno, K. (Toim). *Lasteaialaps peres*. (lk 138-144). Tartu: AS Atlex

Lisad

Lisa 1. Neljanda uurimusküsimuse tulemused.

Tabel 12. Rühmade sarnasused ja erinevused vanemate hinnangul

	Lasteaiarühm (n=12)		Erirühm (n=14)		Rühmad kokku (n=26)	
	M	SD	M	SD	M	SD
Minu lapse rühmas väärtustakse lapsevanematega koostöö tegemist	4,58	0,66	4,69	0,48	4,64	0,56
Lapsevanem on koostöös võrdne partner	4,58	0,79	4,57	0,75	4,57	0,75
Mulle meeldivad minu lapse õpetajad	4,50	0,67	4,71	0,46	4,61	0,57
Õpetajad väärtustavad lapsevanemate kogemusi ja asjatundlikust	4,41	0,79	4,14	0,77	4,26	0,77
Õpetajad kuulavad vanemat	4,41	0,66	4,28	0,91	4,34	0,79
Minu lapse õpetajad on tutvustanud lapsevanematele lasteaia õppekava	4,58	0,66	4,35	0,74	4,46	0,70
Minu lapse õpetajad kaasavad lapsevanemaid õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel	3,81	0,75	4,15	1,14	4,0	0,97
Vanem jagab õpetajale vajalikku informatsiooni lapsest	4,27	0,64	4,64	0,63	4,48	0,65
Minu lapse õpetaja kutsub vanemaid osalema rühma elu planeerimisprotsessis	3,50	1,08	4,30	0,75	3,92	0,99
Ma tunnen, et olen piisavalt haritud, et osaleda lapse rühma õppe- ja kasvatustprotsessi kavandamises ja läbiviimises	3,25	1,48	3,30	1,31	3,28	1,36

	Lasteaiarühm (n=12)		Erirühm (n=14)		Rühmad kokku (n=26)	
	M	SD	M	SD	M	SD
Minu lapse õpetaja kutsub lapsevanemaid rühma tegevustes osalema	3,58	1,08	4,14	0,86	3,88	0,99
Ma osalen oma lapse lasteaiaelus	3,72	1,19	4,14	0,94	3,96	1,05
Ma soovin lapse õpetajaga koostööd teha	4,58	0,66	4,57	0,85	4,57	0,75
Ma tean, et koostöö õpetajaga on lapse arenguks oluline	4,91	0,28	4,85	0,36	4,88	0,32
Minu arvates soodustaks see õpetajaga koostöö tegemist, kui õpetaja teeks koduvisiite	1,83	0,83	2,50	1,38	2,16	1,16
Ma saan lasteaiast vajalikku abi ja tuge lapsega seonduvate probleemide lahendamisel	3,91	1,08	4,42	0,64	4,19	0,89
Ma pakun ise välja ideid, kuidas rühma elu korraldada (milliseid üritusi võiks toimuda; milliseid materjale võiks õppetöös, kasvõi meisterdamisel, kasutada jne)	2,0	0,73	2,53	1,33	2,28	1,10
Minu lapse lasteaias on viimase poole aasta jooksul toimunud koolitus(i) vanematele	2,0	1,61	3,08	1,44	2,56	1,59
Minu lapse lasteaias on viimase poole aasta jooksul toimunud üritus(i) lapsevanematele, kus vanemad saavad üksteisega suhelda	3,09	1,75	3,58	1,31	3,34	1,52

	Lasteaiarühm (n=12)		Erirühm (n=14)		Rühmad kokku (n=26)	
	M	SD	M	SD	M	SD
Ma arvan, et lapse rühmakaaslaste vanemate suhtlemine on oluline	3,16	0,93	4,0	1,17	3,61	1,13
Õpetajad arvestavad lapse eripäradega	4,08	0,79	4,71	0,61	4,42	0,75
Õpetajad pakuvad lapsevanemale erinevaid koostöövorme	3,75	0,75	4,21	0,80	4,0	0,80
Lapsevanem ja õpetajad jagavad ideid	3,58	0,51	4,07	0,82	3,84	0,73
Mõlemad osapooled on vastuvõtlikud probleemide lahendamisele	4,58	0,66	4,50	0,75	4,53	0,70
Ma osalen lasteaias toimuvatel lapsevanematele mõeldud koolitustel	2,25	1,13	2,57	1,28	2,42	1,20
Ma osalen lasteaias toimuvatel lapsevanematele mõeldud üritustel	3,83	1,19	3,71	0,82	3,76	0,99
Ma suhtlen oma lapse rühmakaaslaste vanematega ka väljaspool lasteaeda	2,0	0,95	2,14	1,09	2,07	1,01
Ma osalen oma lapse lasteaia jaoks korraldatud heategevusüritustel	3,58	1,31	3,35	1,08	3,46	1,17
Ma aitan õpetajat rühma ürituste korraldamisel	2,66	0,98	2,38	1,19	2,52	1,08
Minu ideed seoses rühmategevusega kuulatakse ära	3,27	1,27	3,69	1,18	3,50	1,21
Ma osalen rühma ekskursioonide planeerimisel	2,0	1,04	2,0	1,22	2,0	1,11

	Lasteaiarühm (n=12)		Erirühm (n=14)		Rühmad kokku (n=26)	
	M	SD	M	SD	M	SD
Ma käin rühma ekskursioonidel kaasas	1,91	1,31	2,28	1,13	2,11	1,21
Mul on aega osaleda lapse lasteaiaelus	3,81	0,87	3,92	0,91	3,88	0,88
Mu töögraafik võimaldab mul osa võtta lasteaias toimuvatest üritustest	4,0	0,95	3,92	0,99	3,96	0,95
Minu lapse õpetajad kasutavad vanematega koostöö tegemiseks erinevaid koostöövorme (teatad teadetahvlil, telefonivestlused, kirjad koju jne.)	4,33	0,77	4,28	0,99	4,30	0,88
Ma räägin oma lapse õpetajaga telefoni ja/või interneti vahendusel	3,90	1,37	2,85	1,02	3,32	1,28
Ma räägin õpetajaga rühmas kehivatest reeglitest	3,09	1,13	2,53	1,26	2,79	1,21
Ma räägin õpetajaga oma lapse probleemidest lasteaias	3,72	1,10	4,14	0,94	3,96	1,01
Ma räägin õpetajaga oma lapse arengust	4,25	0,86	4,50	0,65	4,38	0,75
Ma räägin õpetajaga sellest, millised on meie pere hariduslikud eesmärgid	3,0	1,53	3,21	1,57	3,11	1,53
Ma räägin õpetajaga oma lapse saavutustest	3,33	1,49	3,78	1,31	3,57	1,39
Ma räägin õpetajaga oma lapse päevakavast	3,0	1,04	3,28	1,26	3,15	1,15

Ma leian aega oma lapse matemaatiliste võimete arendamiseks	3,75	0,75	3,78	0,97	3,76	0,86
Ma leian aega oma lapse keeleliste võimete arendamiseks	4,0	1,04	4,0	0,97	4,0	0,92
Ma leian aega lapsele loovtegevuse (joonistamine, volimine jne) õpetamiseks	4,0	0,73	4,21	0,69	4,11	0,71
Ma toon lapsele koju arendavaid mänguasju ja/või raamatuid	4,5	0,79	4,76	0,43	4,64	0,63
Ma võtan lapse kaasa kohtadesse, kus on võimalik tema silmaringi laiendada	4,5	0,79	4,53	0,51	4,52	0,65

Märkus M tähistab keskmist ning SD tähistab standarthälvet.

Lisa 2. Ankeet rühmapersonalile.

Lugupeetud õpetaja!

Minu nimi on Gitta Ostra. Olen Tartu Ülikoolis koolieelse lasteasutuse õpetajaks õppiv tudeng. Seoses oma bakalaureusetööga palun Teie abi. Töö teemaks on lastevanemate ja lasteaiaõpetajate koostöö tava- ja erirühmades. Teie panus uurimuses on väga oluline, seega palun, et te täidaksite alljärgneva küsimustiku. Küsimustikku täites palun vastata igale küsimusele. Teie vastused jäävad anonüümseks ning neid kasutatakse ainult teadustöö kirjutamiseks üldistatud kujul ning vastuseid ei ole võimalik hiljem seostada Teie isikuga. Küsimustele vastates proovige kirjeldada enda kogemust tervikuna. Kui Teil tekib seoses uurimusega küsimusi, siis vastan neile meeleldi. Minu meiliaadress on:

gitta.ostra@gmail.com.

Olen väga tänulik Teie panuse eest oma teadustöösse!

Gitta Ostra

1. Milline on Teie hinnang koostööle Teie ja Teie rühma lapsevanematega ?

1- väga halb 2- halb 3 – rahuldav 4 – hea 5 – suurepärase

2. Kui oluline on teie arvates koostöö lapsevanematega? Vastamiseks kasutage skaalat:

1- ei ole oluline, 5 – väga oluline

1 2 3 4 5

3. Kas Teie arvates on oluline, et õpetaja abid läbiksid täiendkoolitusi seoses koostööga ? Vastamiseks kasutage skaalat: 1- ei ole oluline, 5 – väga oluline

1 2 3 4 5

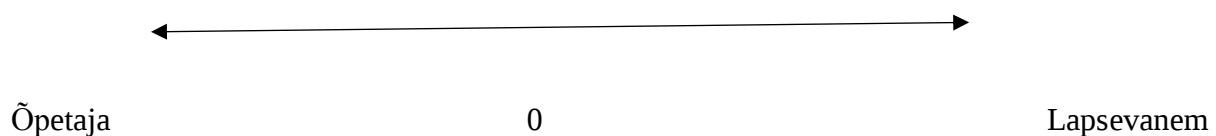
4. Millised on viis suurimat kitsaskohta Teie arvates seoses koostöös lapsevanematega ?

- ☐ Vanemate ajapuudus (õpetajatega vestlemiseks, ühisüritustel viibimine).
- ☐ Vanemal puudub huvi lapse tegemiste/arengu kohta.
- ☐ Mõlema osapoolle ajapuudus.
- ☐ Lapsevanema poolne negatiivne hoiak õpetajasse.
- ☐ Lapsevanema poolne negatiivne hoiak lasteasutusse.
- ☐ Õpetaja poolne negatiivne hoiak peresse.
- ☐ Õpetajate ajapuudus (teised lapsed sammuti rühmas).
- ☐ Erinev keeleline-kultuuriline taust.
- ☐ Õpetajate vähene kogemus ja tööstaaž.
- ☐ Erinevad ootused ja eesmärgid lapse haridusele.
- ☐ Sotsiaalne-majanduslik staatus
- ☐ Muu:

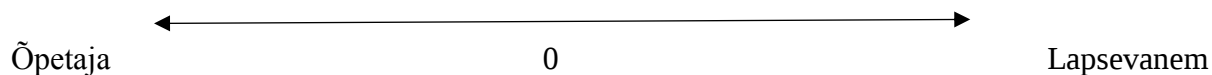
5. Millised on viis suurimat soodustavat võimalust Teie arvates seoses koostööga lastevanematega?

- ☐ Aktiivne, osavõtlik, avatud vanem.
- ☐ Sage ja järjepidev suhtlemine õpetaja/lapsevanemaga.
- ☐ Lapsevanem on huvitatud lapse lasteaia elust.
- ☐ Lapsevanem väärtustab õpetaja tööd.
- ☐ Õigeaegse informatsiooni esitamine.
- ☐ Positiivne, sõbralik, tähelepanelik õpetaja.
- ☐ Õpetaja kaasab lapsevanemaid lasteaia töösse.
- ☐ Õpetaja pöördub lapsevanema poole koheselt probleemi ilmnemisel.
- ☐ Õpetaja pakub vanemale erinevaid koostöövorme (telefonivestlused, otsenekontakt, teated kirjaga koju jne).
- ☐ Muu:

6. Kes peaks algatama koostöö kodu ja lasteaia vahel? Märkige oma vastus alltoodud skaalal.

7. Kes vastutab eduka koostöö eest kodu ja lasteaia vahel? Märkige oma vastus alltoodud skaalal.

8. Millised on teie arvates, teie suhted vanematega?

.....

.....

.....

9. Kui sagedasti Te kasutate ning kui tõhusaks Te peate alljärgnevaid koostöö meetodeid? 1 – Ei kasuta/Ei ole tõhus; 5 – Kasutab sagedasti/Väga tõhus.

	Kui sagedasti?	Kui tõhus?
Teated rühmatahvilil.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Kirjad lapsega koju.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Kirjad e-posti teel.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Postitate teated kodulehele/blogisse/sotsiaalmeediasse/e-lasteaia lehele.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Vestlused lapse lasteaeda toomisel ja koju viimisel.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Vajadusel telefonikõned vanematele.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Pikad vestlused vanematega, milleks on aeg varasemalt kokkulepitud.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Arenguvestlused	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Rühmaüritused, kuhu on kaasatud lapsevanemad.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Koosolekud lastevanematega.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Õpetaja korraldab kodukülastusi.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Muu. Palun täpsustage:	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5

10. Nimetage kolm peamist viisi, kuidas kaasate vanemaid rühmatöösse:

- 1.
- 2.
- 3.

11. Millal alustate koostööd lapsevanemaga?

- ☐ Ajal, mil laps käib rühmas.
- ☐ Alates esimesest koosolekust.
- ☐ Hetkest, mil lapsevanemad tulevad lasteaiaga tutvuma.
- ☐ Muu:

12. Kui oluline on teie arvates koostöö lapsevanematega ning miks?

- ☐ Väga oluline, sest
.....
- ☐ Oluline, sest
.....
- ☐ Ei ole oluline, sest
.....
- ☐ Ei ole üldse oluline, sest
.....

13. Palun nimetage kolm viisi, kuidas mõjutab positiivne koostöö lapse arengut?

- 1.....
.....
.....
....
- 2.....
.....
.....
....

3.....

14. Palun nimetage kolm viisi, kuidas mõjutab häiritud koostöö lapse arengut?

1.....

2.....

3.....

15. Palun hinnake, kuivõrd nõustute iga järgneva väitega. Tõmmake Teile kõige sobivamale vastusevariandile ring ümber. Vastamiseks palun kasutage skaalat 1 – Ei nõustu; 5 – Nõustu täielikult.

Ma tunnen, et ühiskonnas väärtustatakse õpetaja ametit	1	2	3	4	5
Ma tunne, et lapsevanemad tunnustavad minu tehtud tööd õpetajana	1	2	3	4	5
Minu lasteaias väärtustatakse lapsevanematega koostöö tegemist	1	2	3	4	5
Ma olen teadlik erinevatest meetoditest, kuidas lapsevanemaid kaasata lasteaia tegemistesse	1	2	3	4	5
Ma soovin lapsevanematega suhelda	1	2	3	4	5
Ma soovin kuulda lapsevanemate ettepanekuid	1	2	3	4	5
Mul on olemas teadmised lapsevanematega koostöö tegemiseks	1	2	3	4	5
Ma soovin lapsevanematega koostööd teha	1	2	3	4	5

Ma soovin lapsevanematega koostööd teha ka probleemsetes situatsioonides	1	2	3	4	5
Ma tean, et koostöö lapsevanematega on lapse arenguks oluline	1	2	3	4	5
Ma kasutan lapsevanematega koostöö tegemisel erinevaid koostöömeetodeid	1	2	3	4	5
Ma vajan lapsevanematega koostöötamise teemal koolituste läbimist	1	2	3	4	5
Ma olen tutvustanud lastevanematele lasteaia õppekava	1	2	3	4	5
Ma olen tutvustanu lapsevanematele lasteaia hariduslikke eesmärke	1	2	3	4	5
Minu rühmas on lastele olemas erinevaid õppematerjale (töövihikuid, raamatuid, videod jne)	1	2	3	4	5
Ma pakun vanematele võimalusi lastega kodus erinevate ülesannete/projektide tegemiseks	1	2	3	4	5
Minu arvates aitavad koduviisiidid saavutada lapsevanematega paremat koostöö suhet	1	2	3	4	5
Ma arvestan oma rühma laste eripäradega	1	2	3	4	5
Ma teen muudatusi rühmatöös vastavalt laste vajadustele	1	2	3	4	5

16. Palun hinnake, kui sageli iga järgnev väide Teie kohta käib. Tõmmake kõige sobivaimale vastusevariandile ring ümber. Vastamiseks palun kasutage skaalat: 1 – mitte kunagi; 5 - alati

Ma kasutan lapsevanematega koostöö tegemisel erinevaid koostöömeetodeid (infotahvel, kirjad, vestlused jne.)	1	2	3	4	5
Ma kutsun lapsevanemaid üles osalema lapse lasteaia tegevuses	1	2	3	4	5
Minu rühma lapsevanemad osalevad oma lapse lasteaia tegevuses	1	2	3	4	5
Ma kutsun lapsevanemaid üles osalema lasteaias toimuvatel lastevanematele mõeldud üritustel ja koolitustel	1	2	3	4	5
Minu rühma lapsevanemad osalevad lasteaias toimuvatel lastevanematele mõeldud üritustel ja koolitustel	1	2	3	4	5

Lapsevanemad osalevad lasteaia ekskursioonide planeerimisel	1	2	3	4	5
Lapsevanemad käivad rühma ekskursioonidel	1	2	3	4	5
Ma räägin lapsevanemale lapse saavutustest	1	2	3	4	5
Lapsevanemad on teadlikud rühma päevakavast	1	2	3	4	5
Ma annan lapsevanemale informatsiooni, kuidas last kodus harida	1	2	3	4	5
Ma jagan lapsevanemaga lapse probleeme	1	2	3	4	5
Ma räägin vanemaga, kuidas laps saab läbi rühmakaaslastega	1	2	3	4	5
Ma räägin lapsevanemale, millistes valdkondades on laps edukas	1	2	3	4	5
Ma küsin vanematelt arvamusi, millised teemasid võiks lastega õppida	1	2	3	4	5
Mul on positiivne hoiak lapsevanematesse	1	2	3	4	5
Ma arvestan lapsevanemate keelelise, kultuurilise taustaga	1	2	3	4	5
Ma arvestan lapsevanema haridustaset ning kodust situatsiooni	1	2	3	4	5

Taustaküsimused:

1. Sugu:

- ☐ Mees
☐ Naine

2. Rühm milles õpetan:

- ☐ Erirühm
☐ Lasteaiarühm
☐ Sobitusrühm

3. Tööstaž (täisaastates):

..... aastat.

4. Teie vanus (täisaastates):

..... aastat

5. Kui vanad on lapsed Teie rühmas (märkige vahemik)?

aastased

6. Kui palju lapsi on Teie rühmas? last

7. Teie ametikoht rühmas:

.....

8. Milline on Teie kõige kõrgem omandatud haridustase?

- ☐ Keskharidus
- ☐ Kesk-eriharidus
- ☐ Kõrgharidus (bakalaureus)
- ☐ Kõrgharidus (magister)
- ☐ Muu:

9. Milline on Teie omandanud eriala?

.....

Kui olete erirühma/sobitusrühma õpetaja, palun vasta:

10. Kas olete läbinud täiendkoolitusi seoses erivajadustega ja milliseid?

.....

.....

11. Kust leiate erinevat informatsiooni erivajadustega lastega töötamise kohta?

- ☐ Kolleegidelt palun abi.
- ☐ Erispetsalistilt palun abi (logopeed, eripedagoog).
- ☐ Otsin internetist.
- ☐ Uurin kirjandust.
- ☐ Ei otsi abi.
- ☐ Muu:

Suur aitäh, Teie vastuste eest!

Lugupeetud lapsevanem!

Olen väga tänulik Teie panuse eest oma teadustöösse!

Gitta Ostra

1- väga halb 2- halb 3 – rahuldav 4 – hea 5 – suurepärase

1- väga halb 2- halb 3 – rahuldav 4 – hea 5 – suurepärane

1- väga halb 2- halb 3 – rahuldav 4 – hea 5 – suurepärane

←──────────────────→

Õpetaja 0 Lapsevanem

[illegible]

- ☐ Vanemate ajapuudus (õpetajatega vestlemiseks, ühisüritustel viibimine).
- ☐ Vanemal puudub huvi lapse tegemiste/arengu kohta.
- ☐ Mõlema osapoolle ajapuudus.
- ☐ Lapsevanema poolne negatiivne hoiak õpetajasse.
- ☐ Lapsevanema poolne negatiivne hoiak lasteasutusse.
- ☐ Õpetaja poolne negatiivne hoiak peresse.
- ☐ Õpetajate ajapuudus (teised lapsed sammuti rühmas).
- ☐ Erinev keeleline-kultuuriline taust.
- ☐ Õpetajate vähene kogemus ja tööstaaž.
- ☐ Erinevad ootused ja eesmärgid lapse haridusele.
- ☐ Sotsiaalne-majanduslik staatus
- ☐ Muu:

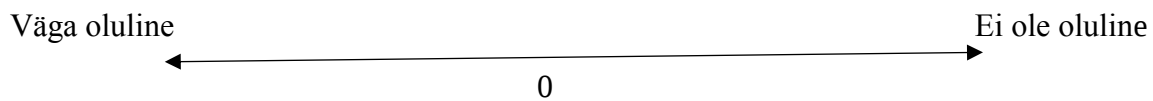
- ☐ Aktiivne, osavõtlik, avatud vanem.
- ☐ Sage ja järjepidev suhtlemine õpetaja/lapsevanemaga.
- ☐ Lapsevanem on huvitatud lapse lasteaia elust.
- ☐ Lapsevanem väärtustab õpetaja tööd.
- ☐ Õigeaegse informatsiooni esitamine.
- ☐ Positiivne, sõbralik, tähelepanelik õpetaja.
- ☐ Õpetaja kaasab lapsevanemaid lasteaia töösse.
- ☐ Õpetaja pöördub lapsevanema poole koheselt probleemi ilmnemisel.
- ☐ Õpetaja pakub vanemale erinevaid koostöövorme (telefonivestlused, otsenekontakt, teated kirjaga koju jne).
- ☐ Muu:

8. Kuidas teie arvates saaks koostööd muuta paremaks?

.....

.....

9. Kui oluline on Teie jaoks hea koostöö? Märkige oma vastus alltoodud skaalal.

10. Palun nimetage kolm viisi, kuidas mõjutab positiivne koostöö lapse arengut?

1.....

.....

.....

....

2.....

.....

.....

.....

3.....

.....

.....

....

11. Palun nimetage kolm viisi, kuidas mõjutab häiritud koostöö lapse arengut?

1.....

.....

.....

....

2.....

.....

.....

....

3.....

.....

.....

....

12. Teie hinnangul, kui sagedasti õpetajad kasutavad all järgnevaid koostöö viise ning kui tõhusad need Teie hinnangul on? 1 – Ei kasuta/Ei ole tõhus; 5 – Kasutab sagedasti/Väga tõhus.

	Kui sagedasti?	Kui tõhus?
Teated rühmatahvilil.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Kirjad lapsega koju.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Saadate e-kirju.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Postitate teated kodulehele/blogisse/sotsiaalmeediasse/e-lasteaia lehele.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Vestlused lapse lasteaeda toomisel ja koju viimisel.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Vajadusel telefonikõned vanematele.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Pikad vestlused vanematega, milleks on aeg varasemalt kokkulepitud.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Arenguvestlused	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Rühmaüritused, kuhu on kaasatud lapsevanemad.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Koosolekud lastevanematega.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Korraldate kodukülastusi.	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
Muu. Palun täpsustage:	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5

13. Palun hinnake, kuivõrd järgmised väited Teie ja Teie lapse õpetajate kohta käivad! Tõmmake Teile kõige paremini sobivale vastusevariandile ring ümber igas reas! Vastamiseks kasutage skaalat: 1 – ei nõustu üldse ja 5 – nõustun täielikult.

Ma väärtustan õpetaja tööd	1 2 3 4 5
Minu lapse rühmas väärtustakse lapsevanematega koostöö tegemist	1 2 3 4 5
Lapsevanem on koostöös võrdne partner	1 2 3 4 5
Mulle meeldivad minu lapse õpetajad	1 2 3 4 5

Õpetajad väärtustavad lapsevanemate kogemusi ja asjatundlikust	1	2	3	4	5
Õpetajad kuulavad vanemat	1	2	3	4	5
Minu lapse õpetajad on tutvustanud lapsevanematele lasteaia õppekava	1	2	3	4	5
Minu lapse õpetajad kaasavad lapsevanemaid õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel	1	2	3	4	5
Vanem jagab õpetajale vajalikku informatsiooni lapsest	1	2	3	4	5
Minu lapse õpetaja kutsub vanemaid osalema rühma elu planeerimisprotsessis	1	2	3	4	5
Ma tunnen, et olen piisavalt haritud, et osaleda lapse rühma õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises ja läbiviimises	1	2	3	4	5
Minu lapse õpetaja kutsub lapsevanemaid rühma tegevustes osalema	1	2	3	4	5
Ma osalen oma lapse lasteaiaelus	1	2	3	4	5
Ma soovin lapse õpetajaga koostööd teha	1	2	3	4	5
Ma tean, et koostöö õpetajaga on lapse arenguks oluline	1	2	3	4	5
Minu arvates soodustaks see õpetajaga koostöö tegemist, kui õpetaja teeks koduvisiite	1	2	3	4	5
Ma saan lasteaiaast vajalikku abi ja tuge lapsega seonduvate probleemide lahendamisel	1	2	3	4	5
Ma pakun ise välja ideid, kuidas rühma elu korraldada (milliseid üritusi võiks toimuda; milliseid materjale võiks õppetöös, kasvõi meisterdamisel, kasutada jne)	1	2	3	4	5
Minu lapse lasteaias on viimase poole aasta jooksul toimunud koolitus(i) vanematele Kui on, siis mis teemal ?	1	2	3	4	5
Minu lapse lasteaias on viimase poole aasta jooksul toimunud üritus(i) lapsevanematele, kus vanemad saavad üksteisega suhelda	1	2	3	4	5
Ma arvan, et lapse rühmakaaslaste vanemate suhtlemine on oluline	1	2	3	4	5
Õpetajad arvestavad lapse eripäradega	1	2	3	4	5
Õpetajad pakuvad lapsevanemale erinevaid koostöövorme	1	2	3	4	5

Lapsevanem ja õpetajad jagavad ideid	1	2	3	4	5
Mõlemad osapooled on vastuvõtlikud probleemide lahendamisele	1	2	3	4	5

14. Palun hinnake, kuivõrd järgmised väited Teie ja Teie lapse õpetaja kohta käivad!

Tõmmake Teile kõige paremini sobivale vastusevariandile ring ümber igas reas!

Vastamiseks kasutage skaalat: 1 – mitte kunagi, 2 – harva, 3 – mõnikord, 4 – sageli, 5 – alati.

Ma osalen lasteaia toimuvatel lastevanematele mõeldud koolitustel	1	2	3	4	5
Ma osalen lasteaia toimuvatel lastevanematele mõeldud üritustel	1	2	3	4	5
Ma suhtlen oma lapse rühmakaaslaste vanematega ka väljaspool Lasteaeda	1	2	3	4	5
Ma osalen oma lapse lasteaia jaoks korraldatud heategevusüritustel	1	2	3	4	5
Ma aitan õpetajat rühma ürituste korraldamisel	1	2	3	4	5
Minu ideed seoses rühmategevusega kuulatakse ära	1	2	3	4	5
Ma osalen rühma ekskursioonide planeerimisel	1	2	3	4	5
Ma käin rühma ekskursioonidel kaasas	1	2	3	4	5
Mul on aega osaleda lapse lasteaiaelus	1	2	3	4	5
Mu töögraafik võimaldab mul osa võtta lasteaia toimuvatest üritustest	1	2	3	4	5
Minu lapse õpetajad kasutavad vanematega koostöö tegemiseks erinevaid koostöövorme (teatad teadetahvil, telefonivestlused, kirjad koju jne.)	1	2	3	4	5
Ma räägin oma lapse õpetajaga telefoni ja/või interneti vahendusel	1	2	3	4	5
Ma räägin õpetajaga rühmas kehvivatest reeglitest	1	2	3	4	5
Ma räägin õpetajaga oma lapse probleemidest lasteaias	1	2	3	4	5
Ma räägin õpetajaga oma lapse arengust	1	2	3	4	5
Ma räägin õpetajaga sellest, millised on meie pere hariduslikud eesmärgid	1	2	3	4	5

Ma räägin õpetajaga oma lapse saavutustest	1	2	3	4	5
Ma räägin õpetajaga oma lapse päevakavast	1	2	3	4	5
Ma leian aega oma lapse matemaatiliste võimete arendamiseks	1	2	3	4	5
Ma leian aega oma lapse keeleliste võimete arendamiseks	1	2	3	4	5
Ma leian aega lapsele loovtegevuse (joonistamine, volimine jne) õpetamiseks	1	2	3	4	5
Ma toon lapsele koju arendavaid mänguasju ja/või raamatuid	1	2	3	4	5
Ma võtan lapse kaasa kohtadesse, kus on võimalik tema silmaringi laiendada	1	2	3	4	5

Taustaküsimused:

1. Teie Sugu:

- ☐ Mees
☐ Naine

2. Teie vanus: aastat.

3. Teie haridustase:

- ☐ Põhiharidus
☐ Keskharidus
☐ Kesk – eriharidus
☐ Kõrgharidus

4. Olen lapse:

- ☐ Bioloogiline ema
☐ Bioloogiline isa
☐ Muu:

5. Lapse vanus:..... aastat

6. Lapse sugu:

- ☐ Mees
☐ Naine

7. Millist tüüpi peres kasvab Teie laps?

- ☐ Abielus
☐ Vabaabielus

- ☐ Üksik vanem
- ☐ Uuesti suhtes vanem
- ☐ Muu:

8. Kas hetke rühm on Teie lapse esimene lasteaia rühm?

- ☐ Jah
- ☐ Ei

Palun vastata, kui eelmise küsimuse vastus on eitav. Jaatava vastuse korral jätkata küsimusega nr 13:

9. Millises rühmas käis laps eelnevalt (erirühm või tavarühm)?

- ☐ Eriühm
- ☐ Tavarühm
- ☐ Sobitusrühm

10. Milline oli Teie hinnangul koostöö eelmises rühma õpetajaga?

1- väga halb 2- halb 3 – rahuldav 4 – hea 5 – suurepärase

11. Mis oli eelmise koostöö juures Teie hinnangul negatiivne?

.....

.....

.....

12. Mis oli eelmise koostöö juures Teie hinnangul positiivne?

.....

.....

.....

13. Käib Teie laps erirühmas või tavarühmas?

- ☐ Eriühm
- ☐ Tavarühm
- ☐ Sobitusrühm

Palun vastata, kui eelmise küsimuse vastuseks oli erirühm:

14. Millise erivajaduse tõttu käib Teie laps erirühmas?

.....

15. Kui vanalt tuli Teie laps koolieelsesse lasteasutusse?

.....
.....

16. Kui vanalt ilmnes Teie lapsel erivajadus?

.....
.....

Suur aitäh, Teie vastuste eest!

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Gitta Ostra,

(sünnikuupäev: 14.06.1996)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Lapsevanemate ja lasteaia õpetajate koostöö lasteaia- ja erirühmades kahe lasteaia näitel“, mille juhendaja on Tõnu Jürjen.

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus 21.05.2018